

NYILATKOZAT

Alulírott Tóth Alexandra büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerezés során.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozatomat az intézmény plágiumellenőrzésnek veti alá.

Budapest, 2022 év április hónap 29 nap

.....

hallgató aláírása

SZAKDOLGOZAT

A visegrádi négyek és a covid járvány

Tóth Alexandra
2022

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM
KÜLKERESKEDELMI KAR
NEMZETKÖZI TANULMÁNYOK
nappali munkarend

A VISEGRÁDI NÉGYEK ÉS A COVID JÁRVÁNY

Budapest, 2022

Belső konzulens: Dr. Sáringer János

Készítette: Tóth Alexandra

Tartalomjegyzék:

Tartalomjegyzék.....	2
Ábrajegyzék.....	3
Táblázatjegyzék.....	4
Bevezetés.....	5
1. A KEZDETEKTŐL NAPJAINKIG	
1.1 . Egy történelmi szövetség megújítása.....	8
1.2 . Covid-19 járvány megjelenése.....	10
1.3 . A pandémia első két hulláma a visegrádi országokban.....	11
2. JÁRVÁNYKEZELÉSI INTÉZKEDÉSEK	
2.1. Szükségállapotok kihirdetése.....	17
2.2. Narratívák az érintett országokban.....	24
2.3. Oltási tervek.....	28
2.3.1. Politikai befolyás vagy humanitárius együttműködés?.....	28
2.3.2. Oltóanyag beszerzése Csehországban.....	29
2.3.3. Oltóanyag beszerzése Magyarországon.....	29
2.3.4. Oltóanyag beszerzése Lengyelországban.....	30
2.3.5. Oltóanyag beszerzése Szlovákiában.....	31
2.4. Kormányzati támogatási intézkedések.....	32
3. GAZDASÁGI HATÁSOK	
3.1. Gazdasági hatások.....	35
3.2. A Visegrádi 4-ek gazdasági ellenállóképessége a Covid-19 harmadik hullámával szemben.	37
4.3 A visegrádi országok pénzügyi piacának változása a járvány megjelenésekor.....	42
Összefoglalás és következtetések.....	45
Irodalomjegyzék.....	52

Ábrajegyzék

1. diagram: Az új Covid-19 megbetegedések százezer főre jutó száma 1.....	12
2. diagram: A Covid-19 halálesetek százezer főre jutó száma.....	14
3. diagram: Az új Covid-19 megbetegedések százezer főre jutó száma 2.....	15
4. diagram: Munkanélküliségi ráta.....	36
5. diagram: Reál GDP növekedése.....	38
6. diagram: Fogyasztói árak éves átlaga.....	40
7. diagram: Az oltás felvételének okai.....	48
8. diagram: Hiánytermékek a vírus első hullámában.....	50

Táblázatjegyzék

- 1. táblázat: A COVID-19-fertőzöttek száma korcsoportok szerint.....16**
- 2. táblázat: A fő narratívák a pandémia kapcsán.....24**

Bevezetés

Dolgozatom témaválasztásának több oka is van. Rendkívül fontosnak találok a Visegrádi Négyek regionális együttműködésének a szerepét, mind a múltban és a jövőben egyaránt. A jelenlegi együttműködés előzménye 1335-re, a visegrádi királytalálkozóra nyúlik vissza. Magyarország 2021 nyaratól vette át a V4 elnöki teendőket, ami kiváló alkalmat kínál, hogy a koronavírus-válságkezelés folyamán kialakult szoros együttműködés kiterjedjen a gazdasági újraindítás és újjáépítés feladatainak minél jobb koordinációjára.¹ Témaválasztásom abból a szempontból is aktuális, hogy a Covid-19 járvány több szektort és gazdasági szereplőt befolyásolt. Az országok állampolgárainak mind anyagi, utazási és egészségügyi állapotát jelentősen befolyásolták az elmúlt évek történései. A covid járvány mellett a világnak számos kihívással is szembe kell néznie, például az orosz–ukrán konfliktus, az Amerikai Egyesült Államok és Kína gazdasági-kereskedelmi versengése egymással, a migráció, a Közel-Kelet térségében található országokban szélsőséges nézeteket vallók csoportjainak terrortámadásai, illetve a klímaváltozás. A járvány berobbanását követően a világ átrendeződött, az emberek életében komoly változások jelentek meg, főképpen negatív értelemben. Fontos belegondolni abba, hogy a válságok valószínűleg évtizedenként ismétlődnek. Ennek értelmében fel kell készülni ezekre, az embereknek, kormányoknak, cégeknek, szövetségeknek előre kell tervezniük esetleges pénzügyi tartalékok elkülönítésével, vésztartalékok mértékletes felhalmozásával továbbá rendkívül gyors alkalmazkodással, több típusú tervekkel kell felkészülniük.

A szakdolgozatomban elemezni kívánom a Visegrádi Csoport országainak a Covid-19 világjárvány hatásaival szembeni erőfeszítéseit, beleértve a tiszteletben tartva a Visegrádi Együttműködés történelmi múltját. Továbbá a járvány okozta gazdasági-, kereskedelmi-, politikai és egészségügyi helyzetet. Kutatásom többek között kiterjed olyan adatokra, mint például a fertőzési számok, halálozási számok, munkanélküliség rátájának alakulása, a GDP alakulása mind csökkenésben, illetve a növekedésben. Továbbá arra szeretnék rávilágítani, hogy a kormány milyen szankciókkal, rendeletekkel, szabályokkal próbálta a vírus elterjedését kontrolálni, esetenként megakadályozni a törvények és különböző járványügyi csoportok felállításával. Végül elemezzük a posztcovid világ jövőjét – tanultunk-e a világjárványból, beleértve az együttműködést érintő jövőbeli és egyben jelenleg is aktuális kihívásokról és célokról szeretnék néhány szót ejteni.

¹ Német Zsolt: A magyar külpolitika irányai a koronavírus utáni világban. Külügyi szemle 20. évf. 2021/1. különszám p. 142-143.

Hipotézisem arra épül, hogy a tagállamok kormányainak, állampolgárainak milyen nehézségekkel kellett szembenézniük 2020 márciusától egészen 2022 áprilisáig. A kutatásom során az alábbi kérdésekre keresem a választ:

1. Milyen hatással voltak a különböző Covid-19 ellenes narratívák a visegrádi országokra nézve?
2. Milyen oltakozási kedv tükrözi az országok lakosságát?
3. Mely negatív gazdasági következmények voltak a leginkább hatással az együttműködés országaira?
4. Milyen válságkelő gazdasági intézkedéseket, terveket hoztak a kormányok?

Fontosnak találom, hogyan a nemzetközi együttműködés történelmi gyökereihez az olvasó betekintést nyerjen, amely egyben aza alapköve ennek az összetartozásnak. A szovjet utódállamok összefogása rendkívüli, példaértékű, meghatározza Közép-Európában az egyes politikai prioritásokat, irányvonalakat. Ezek kis nyitott gazdaságok, és a világkereskedelemnek való kitétséjük jelentősen megnőtt a piaci alapú gazdaságokra való áttérésüket követően a közelmúltban.² A Visegrádi Csoport jelene és jövője is rendkívül sérülékeny, azonban a téma aktualitást élvez azon szempontok alapján, melyek rámutatnak arra a jelentőségre, hogy a tagállamok összeségének érdeke egy olyan nemzetközi együttműködést fejleszteni és fenntartani, ami célja, hogy együtt egy egységként, nagyobb befolyással rendelkezve érvényesítsék politikai és gazdasági akaratukat. A covid járvány alatt az együttműködés szerepe nagyobb hangsúlyba került, azonban az orosz-ukrán konfliktus erősödése által egy ideig háttérbe szorult ez az összefogás.

Szakedolgozatom végén a lehetséges tanulságokra helyeztem a hangsúlyt, illetve a magyar állampolgárok véleményére a járványügyi szabályozások, nehézségek révén. A kutatásom során arra is keresem a választ, hogy az állampolgárok a vészterhes időszak után milyen jövőképet festenek a Visegrádi Csoport alakulásáról. Dolgozatomban a lehetőségeket szemügyre véve, a kvantitatív kutatási módszert alkalmaztam. A kutatás során kérdőíves felmérés alapján kérdeztem meg a válaszadókat a visegrádi négyekkel kapcsolatos nézeteikről. A kérdőíves felmérésem számos olyan kérdést tartalmazott, amelyek alapján fel tudtam mérni az emberek különböző nézeteit, az együttműködésről alkotott világgépüket. A kérdések többsége rövid választ igényelt, azonban

² Mark Keese: The future of work in the Visegrad Group of countries. *Society and Economy* 42. évf. 2020/2. szám p. 142.

találhatóak voltak benne olyan kérdések, melyekre önálló gondolatmenetet kellett megfogalmazniuk az alanyoknak. Továbbá alkalmaztam az úgynevezett „tölcsér-elvet”, amelynek alapján a kitöltők a könnyebben megválaszolható kérdésektől haladtak a bonyolultabb felvetésekig.

1. A KEZDETEKTŐL NAPJAINKIG

1.1 Egy történelmi szövetség megújítása

A Visegrádi Csoport 1991. február 15-én alakult meg Václav Havel, a Csehszlovák Köztársaság elnöke, Lech Wałęsa, a Lengyel Köztársaság elnöke és Antall József, a Magyar Köztársaság miniszterelnöke találkozásánál. Ez a visegrádi magas szintű találkozó egy képzeletbeli történelmi ívet teremtett, amely összekapcsolja a találkozó gondolatát egy hasonló találkozó gondolatával, amelyre 1335-ben került sor, és amelyen Luxemburgi János cseh király, I. Anjou Károly (Károly Róbert) magyar király és III. Kázmér lengyel király vett részt³. A két találkozó központi motívuma a három közép-európai állam közötti kölcsönös együttműködés és barátság fokozásának szándéka volt.

A visegrádi csoport megalakulását négy meghatározó jelentőségű tényező motiválta:

- a kommunista blokk maradványainak felszámolásának vágya Közép-Európában;
- a közép-európai országok közötti történelmi ellenségeskedések leküzdésének vágya;
- az a meggyőződés, hogy közös erőfeszítéssel könnyebb lesz elérni a kitűzött célokat, azaz sikeresen véghez vinni a társadalmi átalakulást és bekapcsolódni az európai integrációs folyamatba; és
- az akkor uralkodó politikai elit eszmei közelsége.

A visegrádi csoport különösen fennállásának kezdeti időszakában (1991–1993) játszott a legfontosabb szerepet a NATO-val és az EU-val folytatott tárgyalások során. A következő években a V4-országok közötti együttműködés intenzitása kezdett lanyhulni, mivel elterjedt az az elképzelés, hogy az euroatlanti integrációs formációkhoz való csatlakozásra irányuló egyéni erőfeszítések hatékonyabbak lesznek. A visegrádi együttműködés 1998-ban indult újra. Csehszlovákia 1993-as felbomlása nyomán a visegrádi csoport azóta négy országból áll, mivel mindkét utódállam, a Cseh Köztársaság és a Szlovák Köztársaság is tagja a visegrádi csoportnak.⁴ A visegrádi országok euroatlanti integrációja után a V4-ek együttműködésének komoly eredményei vannak. Az elmúlt

³ Takács Gergely: A Visegrádi Négyek és az európai integráció. szerk. Glied Viktor – Tarrósy István Globális biztonsági kihívások, NATO szerepvállalások és Közép-Európa. Budapest, Publikon, 2006. p. 139.

⁴ Visegrad Group: History of the Visegrad Group
<https://www.visegradgroup.eu/history/history-of-the-visegrad>
Letöltés dátuma: 2022. április 3.

évtizedekben a tagállamok közötti viták, súrlódások és ezek megoldásai éppen az egyik hajtóereje lett a Visegrádi Négyeknek.⁵

A V4-ek együttműködése jelenleg Közép-Európa legvilágosabb profilú kezdeményezésének tekinthető. Ennek az együttműködésnek a gerincét minden szinten kölcsönös kapcsolatok alkotják - a legmagasabb szintű politikai csúcstalálkozóktól kezdve a szakértői és diplomáciai találkozókön át a régióban működő nem kormányzati szervezetek, agytrösztök és kutatóintézetek, kulturális intézmények vagy számos magánszemélyekből álló hálózatok tevékenységéig. Az érintett minisztériumok közötti együttműködés fontos részét képezi a V4 keretein belüli tevékenységeknek, akár miniszteri szinten, akár közös szakértői csoportok formájában. Jelenleg számos közös projekt van folyamatban, különösen a kultúra, a környezetvédelem, a belső biztonság, a védelem, a tudomány és az oktatás területén. Ugyanakkor az együttműködés az igazságszolgáltatás, a közlekedés, a turizmus, az energia vagy az információs technológiák területén is intenzívebbé válik. A Visegrádi Csoport tagállamai a legközelebbi szomszédjaikkal, a tágabb régió reformországjaival, valamint más olyan országokkal, regionális formációkkal vagy szervezetekkel is együtt kívánnak működni, amelyek érdekeltek, és amelyekkel a közös érdek és az összeurópai együttműködés szellemében konkrét együttműködési területeket találnak.

A visegrádi együttműködés semmilyen módon nem intézményesült. Kizárólag a különböző szintű képviselői rendszeres találkozók elvén alapul, a miniszterelnökök és államfők magas szintű találkozóitól a szakértői konzultációkig. A V4 miniszterelnökök hivatalos csúcstalálkozóiira évente kerül sor. E csúcstalálkozók között a V4-országok egyike tölti be az elnökséget, amelynek része az egyéves cselekvési terv kidolgozásának felelőssége.

A V4 platformon belül az egyetlen szervezet a Nemzetközi Visegrádi Alap. Az alap - amelyet 2000-ben hoztak létre azzal a céllal, hogy támogassa a kultúra, a tudományos csere, a kutatás, az oktatás, a diákcsera, a határokon átnyúló együttműködés fejlesztését és a turizmus előmozdítását - a V4-ek együttműködésének polgári dimenzióját képviseli. Az esetek többségében az alap nem kormányzati szervezetek és magánszemélyek tevékenységeit finanszírozza. A támogatási programok mellett az alap egyéni ösztöndíjakat és művészi rezidenciákat is odaítél, amelyek hozzájárulnak a V4-regió és a szomszédos országok közötti eszmecseréhez. A visegrádi országok kormányai által az alapba befizetett éves hozzájárulások növekvő tendenciát mutatnak. A miniszterelnökök 2004-es

⁵ Sáringer János: A visegrádi négyek jelentősége, struktúrája és értékei. Budapest, Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2018. p. 30.

kroměříži csúcstalálkozója 2005-től évi 3 millió euróra, 2006-tól 3,2 millió euróra, 2007-től évi 5 millió euróra, 2009-től 6 millió euróra, 2012-től 7 millió euróra, 2014-től pedig 8 millió euróra növelte az alapot.⁶

1.2. Covid-19 járvány megjelenése

2019 legutolsó téli hónapjában jelent meg ez a mindaddig idegen vírus a kínai Vuhanban. 2020-ban egy soha nem látott járvány sújtotta a világot, ennek oka volt, hogy nem zárták le a határokat azonnali hatállyal, így a vírus hamar terjedésnek indulhatott a kínai lakosság utazási szokásainak segítségével. A betegségnek az influenzához közelítő ismertetőjelei ütötték fel a fejüket azoknál az embereknél, akiket megfertőzött. Ilyen tünetek közé tartozik a: láz, köhögés, fáradékonyság, ízlés és szaglás elvesztése, torokfájás, fejfájás, hasmenés, irritált szem továbbá a légzési nehézségek, illetve légszomj.⁷ Emberek haltak meg, és a fellendülő gazdaságok recesszióba fordultak, ami komplett ágazatokat és milliók életszínvonalát károsította meg. A vírus passzív eredményei az egészségügyi szolgáltatások megnövekedett igénybevétele mellett, legfőképpen a kormányzati korlátozások miatt a gépjárműgyártási iparban, turizmusban, vendéglátásban, alapanyagkitermelésben, valamint a ruha- és textiliparban okozott súlyos deficitet. A világkereskedelemben hirtelen komoly logisztikai, raktározási és ellátási problémák jelentek meg. Hiánytermékek hosszú sora tört felszínre, például az olyan mindennapos háztartási és élelmiszeri termékek, mint például: tartós élelmiszerek, különböző húsfajták, WC-papír és tejtermékek. Másfelől a járvány egyes szektoroknak rendkívüli módon kedvezett. A digitális platformokon egyre népszerűbbé váltak a hirdetések, az e-kereskedelem szárnyra kapott, a futárcégeknek megnövekedett csomagszállítással kellett számolniuk a kijárási korlátozások okán. A gyógyszergyártó és egyéb vitaminokat, valamint táplálékkiegészítőket gyártó cégeknek mind a forgalma és mind a részvényük árfolyama az egekbe szökött, jelentős kereslet alakult ki a védekezéshez szükséges termékekre, például: a ffp2-es és orvosi műtőmaszkokra, egyszer használatos gumikesztyűkre, valamint a sokszínű védőfelszerelések sokaságára. Az olyan emberek számára, akik irodákban dolgoztak zömében megkönnyebbülést hozott a távmunka, másnéven home office elterjedése, így számukra kisebb kihívást jelentett az iskolák, óvodák és bölcsődék bezárása a gyermekfelügyeletet illetően.

⁶ Visegrad Group: Aims and Structure

<https://www.visegradgroup.eu/about/aims-and-structure>

Letöltés dátuma: 2022. április 3.

⁷ World Health Organization: Coronavirus disease (COVID-19)

https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_3

Letöltés dátuma: 2022. április 3.

A 2021-es év hajnalán a legnagyobb remény e sötét, halálos valóság leküzdésére a világméretű tömeges védőoltás volt. Ezen a területen azonban nemzetközi együttműködés helyett ádáz verseny zajlott, amelynek nemcsak nyertesei, hanem vesztesei is lettek. Ennek a versenynek a tárgya eleinte a vakcina fejlesztésére vonatkozott, ma már főként annak terjesztésével és beszerzésével kapcsolatos. Azok az országok, amelyeknek sikerül beoltaniuk a lakosságukat, rövidesen újraindíthatták gazdaságukat, míg mások – nem csak a szegények, amelyek általában még a közepes színvonalat sem érik el az egészségügyben – lemaradtak. Más szempontból az, hogy képesek vagyunk a vakcinát mások számára biztosítani, azt is jelenti, hogy képesek vagyunk befolyást szerezni rájuk. A vírus megjelenése egyedülálló lehetőséget teremtett a jogosulatlan befolyásolásra. Nem meglepő, hogy a játék domináns szereplői – az Egyesült Államok, Kína és az Orosz Föderáció – igyekeznek élni a lehetőséggel.

A járvány megmutatta, hogy a világ felkészületlen a globális kihívásokkal szemben. A koronavírus megjelenése újfajta nehézségeket, de lehetőségeket is teremtett. Ismét bebizonyosodott, hogy a hatalom mértéke nem csak a katonai erővel vagy a gazdasági hatalommal mérhető, hanem az oktatás, a kutatás és a fejlesztés szintjével is. A mai technológiai fejlődés ellenére a világ felkészületlennek bizonyult a SARS-CoV-2 járvánnyal szemben. Milliók haltak meg, és az országos zárlatok célja nem mindig hozta meg a siker gyümölcsét.

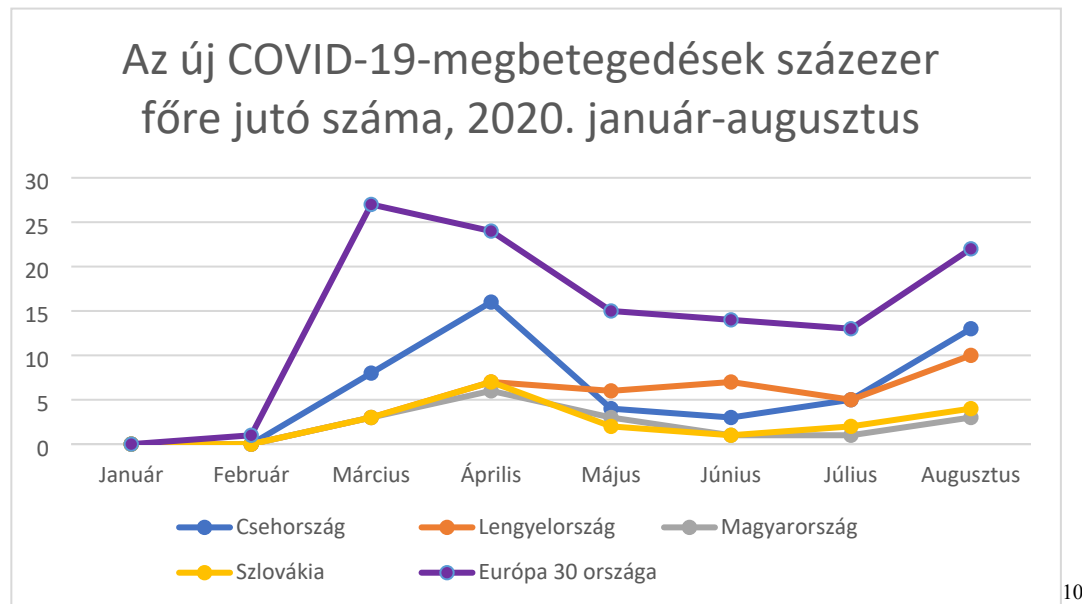
V4 országokban a Covid-19 világjárvány elleni terjedés lelassítására irányuló törekvések szintén teljes gazdasági ágazatokat bénítottak meg. A tudósok azt állítják, hogy a vírus legyőzésének egyetlen módja a lakosság tömeges beoltása. Szinte a járvány kitörése óta folynak a kísérletek egy olyan hatékony vakcina kifejlesztésére, amely képes megvédeni az egyént a vírustól, azonban ez évek során új mutációk ütötték fel a fejüket.

1.3 A pandémia első két hulláma a visegrádi országokban

A járvány kis híján azonos időpontban bukkant fel a visegrádi országokban. Csehországban 2020. március 1-jén, Magyarországon és Lengyelországban március 4-én, Szlovákiában március 6-án jelentették az első esetet. Alig két hónappal később, május végén Lengyelországban 19 268, Csehországban 8 647, Magyarországon 3 598, Szlovákiában pedig 1 295 koronavírus megbetegedést

regisztráltak.⁸ Az új vírus megérkezte előtt már jelentős egyeztetések folytak a V4-es országokban a szigorítások jegyében. Március hónapjában szükségállapotot hirdettek a tagállamok, szigorításokra és korlátozásokra került sor rövidesen. A határozatok az összes ország életében beköszöntött, rengeteg olyan döntést hoztak meg az országok, amelyek a népesség számára elképzelhetetlenek voltak. A határokon, amelyek egészen addig a Schengeni egyezmény értelmében nyitva álltak, hirtelen bezáródtak határellenőrzések kezdődtek, szinte lehetetlen volt PCR teszt nélkül az egyik országból a másikba átjutni. Ez számottevő kihívás elé állította a határmenti települések lakóit és gyárait. Személyes példából kiindulva Esztergomban a Suzuki gyár kapacitásának csak a felével tudott működni, ugyanis pár héten keresztül munkáltatói igazolással sem tudták szállítani a szlovák állampolgárokat Magyarország és Szlovákia között, majd kezdetét vette a nagy horderejű chip hiány az autóiparban. Külföldi tulajdonú autóipartól eltekintve a visegrádi országok – nyugati versenytársaikhoz képest – kevésbé készültek fel az ipari átállásra.⁹ Emellett a további intézkedések körébe tartozott a bölcsődék, óvodák, iskolák, vendéglátóegységek, bevásárlóközpontok egyes részlegeinek a bezárása. Továbbá bevezették az orrot és szájat eltakaró maszkhasználatot, betiltották a tömegrendezvényeket.

1. diagram: Az új Covid-19 megbetegedések százezer főre jutó száma 1

⁸ Dániel Zoltán András – Molnárné Barna Katalin – Molnár Tamás: Koronavírus-járvány a V4- országokban – társadalmi, gazdasági hatások, regionális összefüggések, kormányzati beavatkozások. Területi Statisztika 61. évf. 2021/5. szám p. 559.

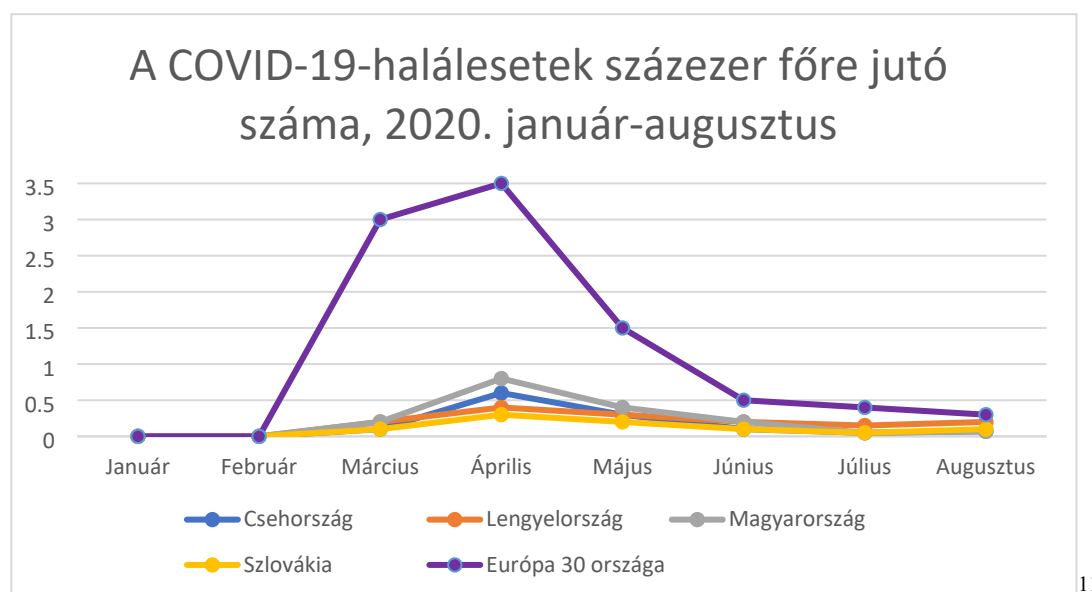
⁹ Éltesői Andrea, Sass Magdolna: A kapitalizmus változatai és az ipar 4.0 a visegrádi országokban. Közgazdasági Szemle 68. évf. 2021/5. szám p. 497.

¹⁰ Forrás: saját készítésű grafikon, grafikon adatainak forrása: Területi Statisztika 61. évf. 2021/5. szám p. 559.

Az első adatok szerint 2020 első nyolc hónapjában a járvány berobbanását követően a legtöbb eset Csehországban volt, a 2020-as év áprilisában találhatunk egy kiugró adatot, mely szerint százezer emberből ebben az időszakban 16 embert érintett a vírus által okozott megbetegedés. Azonban ez a tendencia továbbra sem csökkent jelentős mértékben, augusztus végén rohamosan emelkedtek a nyári nyaralásokból visszatérő állampolgárok által hazahozott vírusos esetszámok. A második legjelentősebb mértékben kiugró adatok Lengyelország esetében figyelhetők meg. A lengyeleknél százezer főre körülbelül 6-7 embert érintett a járvány megfertőzése áprilistól egészen július végéig, majd a nyár vége felé közeledve rohamosan megnőtt a fertőzöttségi ráta a népesség körében. Magyarország esetében az áprilisi hónapnál figyelhetünk meg egy jelentős emelkedést, ekkor a népesség 0,006%-át érintette a friss fertőzési esetszám. Ez a tendencia a nyár közeledtével szinte a nulla számot súrolta a friss fertőzötteknél. Juliustól kezd el egy enyhe növekvő tendenciát mutatni az ábra. Ekkoriban a 9.750.000 főt számláló népességre 100-300 új fertőzött jutott minden napra hazánkban. Ennek okán a cseh példát láthattuk, a nyári hónapokra a korlátozási és beutazási szabályokat enyhítették, így az utazások megnövekedése lehetővé tette a vírus terjedését.

Az utolsó V4-es országot, Szlovákiát említve, a szomszédos országban hasonló tendenciát láthatunk a járványgörbét elemezve. Náluk az áprilisi esetszámnál a százezer főből 6-7 embert regisztráltak új fertőzöttként ebben a tavaszi hónapban. Nyár vége felé pedig hirtelen növekvő fertőzöttségi számokra lehetünk figyelmesek. Ha összehasonlítjuk a V4-es országok adatait az Európa 30 országára* kiterjedő átlagával, láthatjuk, hogy még a legfertőzöttebb Csehország sem éri el ezeket az új fertőzöttségi esetszámokat a 2020-as év első nyolc hónapjában. Mely alapján sikeresebbnek tekinthetjük az összes V4-es ország járvány megfékezésére szolgáló korlátozásait.

2. diagram: A Covid-19 halálozások százezer főre jutó száma

11

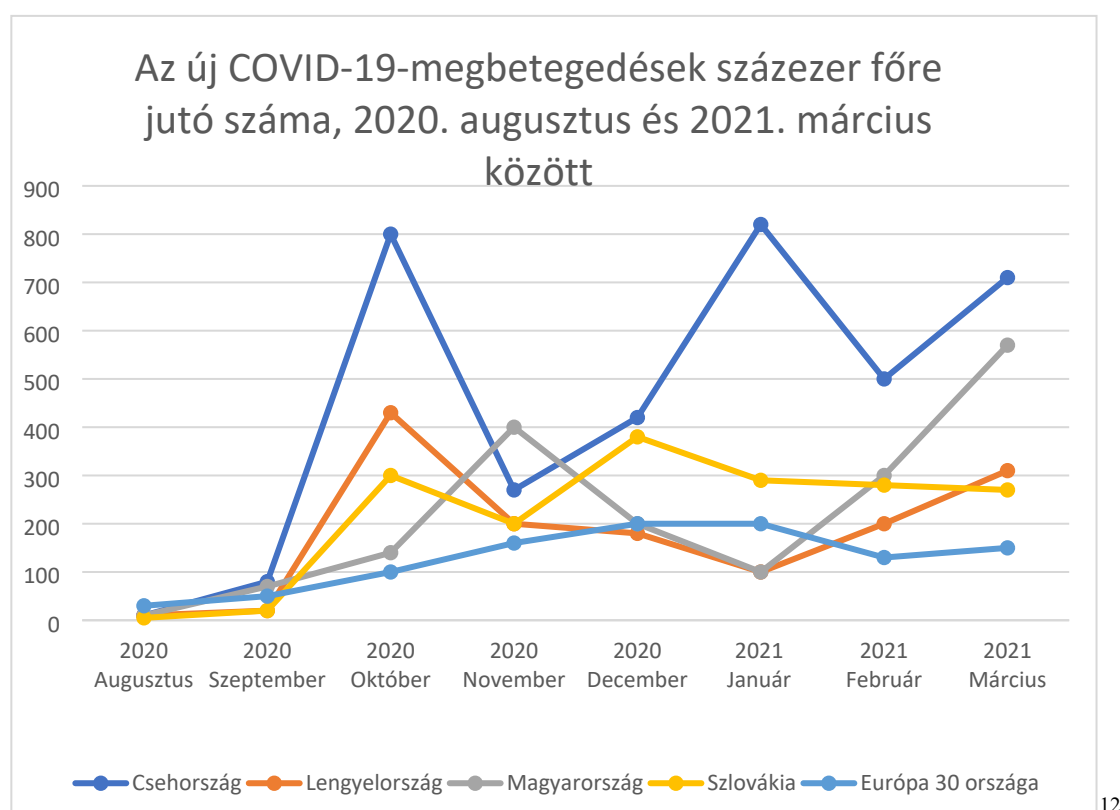
A jelenlegi grafikonon az első hullám halálozásaival számot lehetne fedeztetni. Ez az időszak a vírus megjelenésétől 2020 augusztusáig tartott. Már első ránézésre láthatjuk, hogy az európai átlagtól a visegrádi országok szerencsére jelentős mértékben lemaradtak. A legjelentősebb halálozások hazánkban fordultak elő. A járvány megjelenését követően nem sokkal a százezer főre jutó halálozások száma elérte a 0,8-at, amely számottevő adat. Ilyen mértékű halálozási esetszám nem figyelhető meg a többi V4-es országban, ennek egyik jelentős oka, hogy a magyar egészségügy nem volt felkészülve egy világméretű járványra, a kórházak befogadóképességének kapacitása nem volt elegendő a sok fertőzési esetszámhoz, az új vírus esetében még nem tudták pontosan, hogy hogyan kell kezelni a tüneteket. Ezt a rendkívüli mélypontot, szerencsére kevésbé veszélyes időszakok követték. Az áprilisi nagyobb létszámú halálozási esetekre visszatérve, Magyarország után Csehország volt a sereghajó, majd őket követték a lengyelek, majd legvégső sorban Szlovákia kormánya és egészségügye volt felelős a legkevesebb halálozási esetszám teljesítésére. A májustól augusztus végéig kiterjedő időszakban a halálozások száma a V4-es országokban csökkenő tendenciát mutatott. Ugyanakkor érezhetjük, hogy a magas európai országok halálozási esetszámának nagy horderejű oka lehet. Ennek az a magyarázata, hogy ez idő tájt Franciaországban és Olaszországban nem tudták megfékezni a járvány terjedését, melynek indoka többek között a nagyobb népességszám, a határok azonnali le nem zárása, megfelelő korlátozások be nem vezetése, be nem tartatása.

¹¹ Forrás: saját készítésű grafikon, grafikon adatainak forrása: Területi Statisztika 61. évf. 2021/5. szám p. 560.

*Európa 30 ország – az Európai Unió 27 tagországa, valamint Izland, Liechtenstein és Norvégia – adatát tartalmazza.

A 2020-as év nyarán az új fertőzések száma jelentős mértékben csökkent, azonban 2020 szeptemberével időszámítását vette a második hullám. Ekkortáj a napi új fertőzési számok rohamos mértékben emelkedni kezdtek. Ennek az eredete a korlátozó intézkedések és szabályozások enyhítésében keresendő. A második hullámnál a védekezési módok típusában a tagállamok különböző opciókat választották. A hirtelen nyitás okán 2020 szeptemberében már lehetett érezni a korlátozások visszajövetelét. Ez be is következett a közeljövőben, amely sajnálatos módon nem tudta kellő mértékben enyhíteni a vírusos fertőzések számát.

3. diagram: Az új COVID-19-megbetegedések százezer főre jutó száma 2

A legkiemelkedőbb adat Csehországnál fordult elő. A napi új fertőzések száma jelentős mértékben gyarapodtak az első rekord 2020 októberében százezer lakosra 800 megbetegedést jelentett. ezt követően a karácsonyi időszakot megelőzően csökkentek az esetszámok majd 2021 év elején fokozódtak. A másik három V4-es tagállamban az esetszámok figyelemre méltóan elmaradtak Csehország példájától a szigorúbb korlátozási szabályok révén. Ami viszont teljes mértékben más az első hullámhoz képest, az nem más, mint az esetszámok, közel 10-20-szorosára növekedtek. Újdonságot jelentett ebben a hullámban az, hogy az európai átlag javarészből a tagállamok napi

¹² Forrás: saját készítésű grafikon, grafikon adatainak forrása: Területi Statisztika 61. évf. 2021/5. szám p. 561.

fertőzésszámának átlaga alatt volt felelhető, amely komoly kihívások elé állította a V4-es országokat. A halálozási esetszámok ebben a hullámban még inkább erőteljesebbek voltak az első hullámhoz viszonyítva. A csúcson Csehország állt 2020 novemberét követően, majd a járvány csillapodni látszott, azt követően 2021 márciusában a harmadik hullám vészharangjaként berobbantak a százezer főből 14 halottat regisztrált adatok. A többi országnál is hasonló tendenciát láthatunk, igaz kevesebb halálozási számmal. A halálozási számok a fertőzési számokkal párhuzamba állítva itt is az európai átlag felett voltak észlelhetőek. Mindent egybevetve, Szlovákia 2020 november végéig maradt az európai átlag alatt, ezt követően semmilyen V4-es tagállamnak nem sikerült ezen norma alatt maradnia.

1. táblázat: A COVID-19-fertőzöttek száma korcsoportok szerint

A COVID-19-fertőzöttek száma százezer főre jutó száma korcsoportok szerint, 2021. március 18-ig

Korcsoport, év	Csehország	Lengyelország	Szlovákia	Magyarország
-15	8444,79	248,73	3215,86	1621,50
15-24	13873,40	782,70	1032,09	3986,27
25-49	15263,48	1553,53	10881,42	6000,92
50-64	15271,45	1681,16	10743,58	5811,51
65-79	9746,59	1276,93	6386,03	3767,28
80-	13695,31	1583,50	7985,71	6597,69

13

A saját készítésű táblázatban lehetőségünk nyílik, hogy a pontos adatok alapján átlássuk a fertőzési számok a visegrádi országokban. Előző tapasztalataink alapján nem meglepő, hogy Csehország elsőszámú helyezést ért el a fertőzöttek számában minden korcsoportú kategóriát tekintve. Olyan érdekes információknak lehetünk szemtanúi, mint hogy a cseheknél 34-szer több gyermeket fertőzött meg a Covid-19 vírus, mint a lengyel szomszédjánál. Ilyenkor komoly kérdések merülhetnek fel bennünk. Vajon Csehország nem zárta be időben a bölcsődéket, óvodákat és iskolákat? A válasz erre rendkívül érdekes, a cseh állam már 2020 októberében teljeskörű zárlatot rendelt el a gyermekek számára nélkülözhetetlen intézményekben, azonban mégsem tudták kordában tartani a járvány terjedését. A legkevesebb fertőzés Lengyelországban figyelhető meg, majd ezt követi hazánk. Szlovákia a második helyezést érte el a visegrádi országok közül a százezer főre jutó korcsoportok szerinti fertőzések megoszlási adataiból kiindulva. Továbbá leszögezhető, hogy a legtöbb

¹³ Forrás: saját készítésű táblázat, táblázat adatainak forrása: Területi Statisztika 61. évf. 2021/5. szám p. 560.

esetszámmal a 25-49 évesek rendelkeztek, majd az ő nyomukban nem sokkal lemaradva a 50-64 éves korosztályt súlytotta döntően a fertőzés. Mindemellett a fiatalok, azon belül is a gyermekek körében volt megállapítható a legkevesebb fertőzés.

2. JÁRVÁNYKEZELÉSI INTÉZKEDÉSEK

2.1 Szükségállapotok kihirdetése

Nyugat-Európa számos országával összehasonlítva a visegrádi országok nagyon gyorsan reagáltak, amikor a COVID-19 első megbetegedései megjelentek vírus első előfordulását észlelték országuk határain belül. A válaszlépések a szükségállapotok kihirdetésével kezdődtek, amik rendkívüli hatásköröket adtak a kormányoknak a járvány elleni küzdelemhez. Erre Magyarországon március 11-én, Csehországban március 12-én és Szlovákiában március 16-án került sor - szinte közvetlenül azután, hogy a COVID-19 első eseteit jelentették ezekben a tagállamokban. Nem sokkal azután, hogy az érintett olaszországi területeken szigorú mozgási korlátozásokat vezettek be (március 9-én). Az államok Csehországban körülbelül két hónap múlva, Szlovákiában és Magyarországon pedig egy hónappal később vonták vissza a szükségállapotot. A másik három országtól eltérően Lengyelország tartózkodott a szükségállapot kihirdetésétől, ehelyett inkább március 14-én a „járványügyi vészhelyzet” állapotának bevezetése mellett döntött. Azóta is heves vita folyik arról, hogy a kormánynak kellett volna-e ehelyett szükségállapotot hirdetnie. Csehországban, Magyarországon és Szlovákiában nem volt ilyen vita, bár a bevezetett járvány időtartamáról viták folytak.

A járványügyi vészhelyzet alatta az alkotmányban és a hatályos jogszabályokban előírt kész jogi megoldásokat vezettek be a polgári jogok szigorú, de pontosan körül határolt korlátozására, valamint a járvány elleni küzdelemhez szükséges különleges hatáskörök bevezetésére. Ezek a különleges hatáskörök Lengyelországban többek között a következőket foglalják magukba: a rendőrség és a hadsereg bevetésének lehetőségét az ellenszegülők elfojtására, a helyi önkormányzatok vezetőinek felfüggesztése és különleges megbízottakkal való helyettesítése, a közmédia cenzúrázása - különleges határozatok és rendelkezések meghozatalával történik - ez a megközelítés az Alkotmány és más törvények megsértésének kockázatával jár. Három kulcsfontosságú oka volt annak, hogy a kormány miért találta ezt a megoldást jobbnak. A járványhelyzet kihirdetése a szükségállapot helyett azt jelentette, hogy: (1) a május 10-re kitűzött elnökválasztások a tervek szerint lezajlottak; (2) a kormány nem volt köteles kártalanítani a polgárokat a gazdasági veszteségekért; és (3) a kormány nem volt

köteles a válaszlépéseket összehangolni a lakossággal, önkormányzatokkal, mivel a települések, megyék és vajdaságok hatékonyan irányították a válaszlépéseket a saját területükön. A rendkívüli állapottal ellentétben a járványügyi állapot időtartama nem korlátozott, és a március végi bevezetése óta érvényben volt.

Csehország, Magyarország és Szlovákia rendelkezett már korábban is létező nemzeti reagálási tervekkel az influenza világjárványra, de ezek kevésbé voltak alkalmazhatók az új koronavírusra (elavultak), ezeket vagy teljes mértékben elhagyták (Csehország), vagy csak nagyon lazán követték (Szlovákia), vagy jelentősen átdolgozták, hogy tükrözzék a COVID-19 sajátosságait (Magyarország). Lengyelország a 2008-as Fertőző betegségekről szóló törvényéhez nyúlt vissza, amely meghatározza a hatóságok működését fertőző betegségek kitörése esetén. A COVID-19-re adott válaszstratégiát 2020 szeptemberében adták ki. Mind a négy országban a COVID-19-re való reagálást a központi kormány irányította, az illetékes minisztériumok, köztük az egészségügyért felelős minisztérium bevonásával. A válaszlépéseket a következők koordinálták: a miniszterelnöki hivatalok, az erre a célra létrehozott válságkezelő szervek támogatásával. Ezek ágazatközi jellegűek voltak, és a kulcsfontosságú minisztériumok és nemzeti ügynökségek képviselőiből álltak. Amikor a járványügyi helyzet javult, ezek a testületek vagy feloszlatták, vagy csökkentették tevékenységük szintjét. Csehországban például a Központi Válságstábot az év elején deaktiválták. Nyár végén, amikor a COVID-19 veszélye már látszott, lehetett tudni, hogy 2020 szeptember végén újra aktiválni fogják. A COVID-19 központi irányítócsoporthoz eredetileg tanácsadói szerepben hozták létre a kormány számára, azonban 2020 nyár elején az Egészségügyi Minisztérium tanácsadó testületévé vált. A tudományos tanácsadás szerepe a döntéshozatalban eltérő volt a négy tagállamban, de mind a négy országban csökkent a jelentősége késő tavasztól kezdve.

Azonban, a válaszlépések tervezésének irányítására létrehozott különböző tanácsadó testületek elsősorban a különböző állami hatóságok képviselőiből álltak, és a független tudósok viszonylag kisebb szerepet játszottak, különösen Csehországban és Lengyelországban, legalábbis kezdetben. A tudományos tanácsadásban a vezető közegészségügyi vagy orvosi szakemberek vettek részt. Így Csehországban sem vonták be a független tudományos szakértőket 2020 tavaszán. Hasonlóképpen Lengyelországban is csak a nemzeti ügynökségeket vonták be. A V4-országok egyike sem támogatta a nem kormányzati érdekeltek, például a különböző közösségek képviselőinek bevonását a válaszlépések tervezésébe.

Magyarországon és Szlovákiában viszonylag nagyobb mértékben vonták be független tudományos szakértőket a válaszlépések kezdetén. Magyarországon a különböző területek - többek között a járványtan, virológia, infektológia, matematika, adatelemzés és modellezés - szakértői aktívan részt vettek a kormány támogatásában a 2020 tavaszi első hullám során, beleértve a korlátozások tervezését és későbbi enyhítését is. Szlovákiában a világjárvány kezdetén létrehoztak egy szakértői csoportot, amely a járványtan, a virológia, az infektológia és a kapcsolódó területek legjobb szakértőiből állt, hogy tanácsokkal lássa el a miniszterelnököt és az Egészségügyi Minisztérium belső válságkezelő csoportját. Munkájuk főként arra összpontosított, hogy miként lehetne enyhíteni a március elején bevezetett korlátozásokat. Mind a négy országban a nyár végére csökkent a független tudományos szakértők befolyása, és tanácsaikat gyakran felülírták más, főként gazdasági és politikai megfontolások.

A kevés COVID-19 haláleset és alacsony fertőzési arány, valamint a GDP-előrejelzések drasztikus romlása miatt a korlátozások támogatottsága csökkent. Bár a munkanélküliségi mutatószámok nem emelkedtek drámaian, a négy kormány igyekezett megvédeni gazdaságát és elkerülni a további korlátozásokat. Továbbá a viszonylag jó járványügyi helyzet miatt a lakosság optimista volt, hogy a járványt ellenőrzés alatt tartják. A 2020. június 30-án, a prágai Károly hídon tartott a „járvány vége” elnevezésű tömeges vacsorán a tömeg úgy érezte, hogy elérkezett a világjárvány vége. Az esemény során ezrek osztoztak a magukkal hozott ételeken és italokon. Lengyelországban az optimizmus hamis érzését táplálták a vezető politikusok, akik a júliusi elnökválasztáson a lakosságot és különösen az idősebbeket - a hivatalban lévő elnök legfontosabb választói bázisát - arra buzdították, hogy menjenek el szavazni. A korlátozásokkal kapcsolatos közvéleményt valószínűleg tovább befolyásolták azok az esetek, amikor magas rangú állami tisztviselők megszegték a korlátozásokat, például nem viseltek maszkot nyilvános helyeken, vagy megszegték a kórházak látogatási tilalmát, valamint a kirívó korrupciós esetek, amelyeket a nyilvánosságra hoztak a nemzeti sajtóban.

Úgy tűnik, hogy a lengyel és a magyar kormányok a COVID-19 válságot arra is felhasználták, hogy ellentmondásos jogszabályokat hozzanak és megerősítsék hatalmukat. Lengyelországban a parlament egy ellentmondásos, az abortuszt korlátozó törvényt terjesztett elő, ami nagy nyilvános tiltakozásokhoz vezetett. A parlament emellett folytatta az igazságszolgáltatási rendszer feletti további ellenőrzésének megerősítésére irányuló erőfeszítéseit. Magyarországon március végén a parlament elfogadott egy törvényjavaslatot, amely lehetővé teszi, hogy a hamis vagy torz tények közzétételéért kiszabható börtönbüntetés járjon. Bár a parlament júniusban visszavonta ezeket a

jogköröket, továbbra is fennáll az az aggodalom, hogy a kormány most nagyobb hatalommal rendelkezik, mint a válság előtt, amit tovább fokozott a kormánypárt újraválasztása a 2022-es választásokon.

Összességében úgy tűnt, hogy a V4-ek kormányai vonakodtak bármilyen korlátozás újbóli bevezetésétől, még akkor is, ha azt a tudományos szakértők támogatták, még akkor is, amikor a nyár végén a fertőzési arányok növekedni kezdtek. A cseh miniszterelnök például megakadályozta az egészségügyi miniszter azon tervét, hogy szeptember 1-jétől újra bevezessék az arcmaszkot a zárt térben, azzal indokolva a döntést, hogy nagy a társadalmi igény a korlátozások mellőzésére, és alacsony a fertőzőképesség. Melynek oka visszavezethető 2020. október 2-3-ra tervezett választásokra. Hasonló helyzet alakult ki Szlovákiában is októberben, amikor a miniszterelnök kifejezetten elutasította a szakértői ajánlásokat, és megnövelte az esküvőkön engedélyezett vendégek számát.

A négy országban bevezetett intézkedések nagyjából hasonlóak voltak. A V4-országok az első európai országok között voltak, amelyek lezárták nemzeti határaikat. A cseh kormány korlátozta a határátlépést március 16-tól kezdődően korlátozta a határ menti utazást, majd március 31-én általános határátlépést vezetett be. A cseh állampolgárok nem hagyhatták el az országot, a külföldiek pedig nem léphettek be az országba az állandó lakosok és az ideiglenes tartózkodási engedéllyel rendelkezők kivételével. Mindenkinek, aki belépett az országba, a beutazást követően 14 napig karanténban kellett maradnia, később ez a szám 10 napra csökkent. Hasonló határkorlátozásokat vezettek be Magyarországon (az első korlátozásokat már március 11-én bevezették), Lengyelországban és Szlovákiában. Csehország és Szlovákia volt az egyetlen olyan ország Európában, ahol a világiárvány kezdetétől fogva kötelezővé tették a maszk viselését, és ezt a kötelezettséget az első esetek regisztrálása óta eltelt néhány héten belül bevezették. Úgy vélték, hogy ez a politika mindkét országban jelentős szerepet játszott a vírus korai megfékezésének sikerében. Lengyelországban és Magyarországon is bevezették az arcfedő használatának kötelezettségét, de csak körülbelül egy hónappal később. A közösségi terjedés korlátozására irányuló további intézkedések közé tartoztak a fizikai távolságtartási követelmények, a nyilvános összejövetelek korlátozása és az oktatási intézmények bezárása. Csehország volt azon európai országok között, ahol 2020-ban a leghosszabb ideig voltak zárva az iskolák és a nem létfontosságú üzletek. Ezekon felül népszerűsítették kijárási tilalom bevezetését, valamint a személyek szabad mozgásának korlátozását. Ezek az intézkedések együttesen az úgynevezett nemzeti zárlatokat jelentették, és a kapcsolatok jelentős csökkenésével jártak.

A korlátozások többségét még a nyár kezdete előtt enyhítették. Ez általában több szakaszban történt. Csehországban például április 14-én jelentették be a korlátozások enyhítésének ötlépcsős tervét. Ezt valószínűleg a javuló járványügyi helyzet indokolta. A korlátozások enyhítése Szlovákiában is felgyorsult, a járványügyi korlátozásokat július elejére enyhítették. Lengyelországban és Magyarországon, ahol szakaszos enyhítési terveket hajtottak végre, a korlátozások enyhítésének végső szakaszai május elején-közepén kezdődtek. Mind a négy országban kevés védőintézkedés maradt érvényben a nyár folyamán. Csehországban a kötelezően előírt maszkviselést júniusban néhány kivételtől eltekintve visszavonták. Más korlátozásokat, például a fizikai távolságtartást is enyhítették és a nyár folyamán engedélyezték az 1000 főig (vagy bizonyos körülmények között még ennél is több emberig) terjedő tömegrendezvényeket. Szlovákiában, ahol a járvány elején szintén előírták az arctakarás használatát, ezt a kötelezettséget a zárt helyeken a nyár folyamán is fenntartották, de kültéren eltörölték. Magyarországon és Lengyelországban az egyéneknek továbbra is kötelező volt az üzletekben és a tömegközlekedési eszközökön maszkot viselni, és biztonságos fizikai távolságot tartani a következő időszakban. Ugyanakkor más korlátozásokat, például a nyilvános összejövetelekre és az utazási korlátozásokra vonatkozó korlátozásokat enyhítették, és az üzleti és a társadalmi élet nagyrészt folytatódott 2020 nyarán. Továbbá intézkedéseket hoztak a megfelelő kórházi kapacitások biztosítása érdekében.

Mind a négy országban 2020 tavaszán a COVID-19-es betegek kezelésére szolgáló további ágykapacitást biztosítottak az összes nem létfontosságú ellátás felfüggesztésével. Csehországban, ahol az Egészségügyi Minisztérium becslése szerint az egészségügyi rendszer akár 30 000 megerősített COVID-19 megbetegedést is fel tudna venni, nem vezettek be további kapacitásnövelő intézkedéseket. Ez azon az egészségügyi minisztériumi feltételezésen alapult, hogy a megerősített esetek 10%-a (azaz 3000 fő) igényel majd kórházi kezelést. Bár készült egy vészhelyzeti terv a normál kórházi ágyak intenzív ágyakként való átcsoportosítására, ezt 2020 tavaszán nem hajtották végre a nagyon alacsony esetszámok miatt. Szlovákiában az Egészségügyi Minisztérium Egészségpolitikai Intézete által március végén készített szimulációs modellek azt jósolták, hogy márciusban a következő időszakban 1800 és 2200 ágyra lesz szükség a COVID-19 betegek számára, amelyek közül körülbelül 600-an szorulnak majd lélegeztetésre. A modellek legrosszabb esetre vonatkozó forgatókönyvei azt jósolták, hogy ezek a kapacitások május vége körül fognak betelni, de mivel a járványügyi helyzet továbbra is jó volt, a további lélegeztetőgépek beszerzésén kívül nem hoztak további intézkedéseket a kórházi kapacitás növelése érdekében. Lengyelországban és Magyarországon további előkészületeket tettek a COVID-19 betegek számára 2020 tavaszán biztosítandó ágykapacitás biztosítására.

Lengyelországban az intézkedések közé tartozott, hogy kórházi osztályokat vagy egész kórházakat jelöltek ki kizárólag a COVID-19 betegek számára. Összesen 22 kórházat - minden vajdaságban legalább egyet - alakítottak át ilyen egyetlen fertőzéssel foglalkozó kórházzá, összesen 10 000 ágyat biztosítva. Sokkal többet tettek Magyarországon, ahol az emberi erőforrásokért felelős miniszter elrendelte, hogy a kórházak, április 15-ig ürítsék ki a teljes ágykapacitás 60%-át (39 500 ágy). Néhány kórházigazgató azonban nem értett egyet azzal, hogy a járványügyi helyzet indokoltá teszi az ilyen jellegű intézkedéseket és nem tettek eleget az előkészítő intézkedéseknek. Ez vezetett ahhoz, hogy két kórház, a Fejér Megyei Kórház és az Országos Medikus Intézet igazgatóit április közepén az emberi erőforrások minisztere elmozdította tisztségükből. Mivel a járványügyi helyzet 2020 késő tavaszán javult, a legtöbb, a gyógyulást célzó intézkedés kórházi kapacitások biztosítására irányuló intézkedéseket visszavonták. Csehországban a felszerelések, például az egyéni védőeszközök és a lélegeztetőgépek elérhetősége kezdetben korlátozott volt, de a készleteket gyorsan felhalmozták, főként a központosított beszerzés révén. Néhány esetben azonban ez nem volt átlátható, és Lengyelországban és Szlovákiában a sajtó több nagy visszhangot kiváltó korrupciós esetet hozott nyilvánosságra. Az anyagi készleteket hazai gyártással (pl. kézfertőtlenítők Csehországban), berendezések (pl. lélegeztetőgépek Lengyelországban) és a szükséges termékek kivételének betiltásával is felhalmozták.

A szükséges felszerelések és anyagok hazai gyártásának támogatása érdekében az új gyógyszerek, gyógyászati segédeszközök és gyógyászati termékek kifejlesztését felgyorsították. Csehországban ez az arclégzőkészülékek fejlesztését és gyártását segítette elő. Magyarországon is új típusú, kifejezetten a COVID-19 betegek számára tervezett lélegeztetőgépeket, valamint akár 50 beteg párhuzamos lélegeztetésére alkalmas készülékeket fejlesztettek ki a kormány finanszírozásával. Az első prototípusok 2020. március végére készültek el, a klinikai vizsgálatok után május végétől pedig megkezdődött a gyártás. Szlovákiában a lélegeztetőgépek meglévő nemzeti gyártója növelte termelését, ami lehetővé tette a kormány számára, hogy elegendő készletet biztosítson. A kórházi ágyak kapacitásának növelésére irányuló erőfeszítéseket a megfelelő számú egészségügyi személyzet biztosításával kellett támogatni, ami különösen nagy kihívást jelentett a már meglévő hiány miatt, valamint Lengyelországban és Magyarországon a 65 év feletti egészségügyi szakemberek többségét kivonták a közvetlen betegellátásból. A világjárvány kezdeti szakaszában a meglévő szakmai munkaerő kapacitásának fenntartására irányuló intézkedések közé tartozott, hogy az egészségügyi dolgozókat arra kérték, hogy vállaljanak túlórákat; néhol a szabadságokat eltörölték; az éjszakai műszakokra és az ügyeleti feladatokra vonatkozó korlátozások felfüggesztették; az ország elhagyását megtiltották; és a gyakorló orvosok működési engedélyét automatikus meghosszabbították.

Lengyelországban az egészségügyi dolgozókat más munkakörökbe is áthelyezték, például a fertőző betegségek osztályaira vagy más olyan helyekre, ahol szükség volt a segítségre. Lengyelországban és Magyarországon az idősebb dolgozókat a személyes találkozóról átirányították. Mind a négy országban az egészségügyi dolgozók valamilyen juttatási formában, általában anyagi (pl. bónuszok), vagy ingyenes gyermekfelügyelet, ingyenes tömegközlekedés, ingyenes szállodai szállás és pszichológiai támogatásban részesültek. Továbbá ösztönözték a végzős orvostanhallgatók és ápolóhallgatók önkéntes munkáját. Lengyelországban a végzős hallgatóknak engedélyezték, hogy támogató feladatokat lássanak el, például járványügyi interjúk lefolytatását. Csehország engedélyezte a nem uniós orvosok számára, hogy a rendkívüli állapot időtartama alatt a cseh szakvizsga letétele nélkül praktizáljanak. 2020 októberében Csehország kötelezővé tette az orvostanhallgatók számára, hogy részt vegyenek a sürgősségi ellátásban, ha a régiók járványügyi helyzete ezt megkívánta - ez volt az egyetlen ország Európában, ahol az orvostanhallgatók közreműködése nem volt önkéntes. Ezek az intézkedések nem mindig voltak elegendőek. Magyarországon például a felesleges lélegeztetőgépeket el kellett adni, mivel nem volt elég orvosi személyzet a működtetésükhöz.

Már 2020 tavaszán és nyarán is jelentős hiányosságok voltak megfigyelhetők a mintavétel és a kontaktok nyomon követése terén. Magyarországon és Szlovákiában a nemzeti mentőszolgálatokat bízták meg a COVID-19 gyanús esetekből történő mintavétellel. Csehországban a mintavétel nagyrészt a kórházak és magánlaboratóriumok területén lévő vizsgálati fülkékben történt. 2020 júniusának végére 87 mintavételi pont volt. Továbbá mobil csapatokat (köztük a hadsereg csapatait) használtak a karanténban lévő személyektől történő mintavételre, de szerepük csökkent, ahogy a járványügyi helyzet javult. Lengyelországban a megyei egészségügyi állomások speciális mentőautókat használtak a karanténban lévő emberektől történő mintavételre. Fokozatosan Szlovákiában is hasonló mintavételi központokat alakítottak ki. Október közepétől november végéig Szlovákiában tömeges lakossági vizsgálatokat végeztek, hogy megelőzzék az országos zárlatot.

Csehországban, Szlovákiában és Magyarországon a PCR-tesztek árát szabályozták.

A V4-országok érintéskövetési kapacitását tavasszal megfelelőnek ítélték, és a nyár folyamán nem fejlesztették tovább. Csehország az új tanévben rendelkezett a nyomon követési kapacitással, amely napi 400 új esetre korlátozódott, míg 2020 szeptember első hetének végére a napi esetek száma már kétszerese volt ennek. Hasonló volt a helyzet Szlovákiában is, ahol a pozsonyi regionális közegészségügyi hatóság már augusztusban bejelentette, hogy elérte a kontaktok felkutatására szolgáló kapacitáshatárt.

A megerősített esettel kapcsolatba került személyeknek mind a négy országban karanténba kellett kerülniük, és negatív COVID-19 tesztet kellett felmutatniuk, mielőtt szabadon engedték őket. Az emberek otthonukban, vagy ha ez nem volt lehetséges, akkor az erre a célra kijelölt létesítményekben karanténozhattak - ezek mind a négy országban ingyenesek voltak. Szlovákiában a roma közösségeket magas kockázatú csoportnak tekintették, és egyes esetekben egész településeket kényszerítettek karanténba a személyes elkülönítési intézkedések helyett. Lengyelországban a karanténban lévő embereket arra kötelezték, hogy töltsék le a hivatalos karantén alkalmazást, amelyen keresztül a tartózkodási helyüket igazoló fényképeket tölthettek fel. A karantén szabályok betartását a rendőrség is ellenőrizte, emellett a jogsértések magas pénzbírságot vonhattak maguk után. Hasonló alkalmazásokat használtak Magyarországon és Szlovákiában is, de önkéntes alapon, és Szlovákiában csak rövid ideig. Mind a négy országban a karanténra kötelezett, kötelező társadalombiztosítással rendelkező személyek a karantén idejére betegszabadságra voltak jogosultak.¹⁴

2.2 Narratívák az érintett országokban

A négy országban elterjedt narratívák összehasonlítása során öt fő érvelési mintát mutatok be egyenként, amelyek jelen voltak az egyes országokban. Emellett találtam egy érdekes narratívát, amelyet elsősorban Magyarországon használtak.

2. táblázat: A fő narratívák a pandémia kapcsán

<i>Fő narratívák</i>	Országok, ahol főként jelen vannak	Legfőbb terjesztők
<i>Nyugat- és demokráciaellenes vs.</i>	CZ, SK	álhírek és dezinformációs platformok
<i>Kelet- és autokráciapárti narratíva</i>	HU, PL	+az uralkodó pártok és a hozzájuk tartozó tömeg média

¹⁴ Science Direct: A reversal of fortune: Comparison of health system responses to COVID-19 in the Visegrad group during the early phases of the pandemic

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0168851021002670#fig0003>

Letöltés dátuma: 2022. április 4.

<i>Globális ellenőrzési narratíva</i>	CZ, HU, PL, SK	szélsőjobboldali szereplők +álhírek és dezinformációs platformok
<i>Oltásellenes narratíva</i>	HU, SK	szélsőjobboldali szereplők +álhírek és dezinformációs platformok
	PL	+ Az uralkodó párt
<i>Migránsellenes narratíva</i>	CZ, SK	szélsőjobboldali szereplők +álhírek és dezinformációs platformok
	HU	+ az uralkodó párt és a hozzá tartozó tömeg média
<i>Szkeptikus narratíva</i>	HU, PL	szélsőjobboldali szereplők +álhírek és dezinformációs platformok
<i>Ellenzékellenes narratíva</i>	HU	az uralkodó párt és a hozzá tartozó tömeg média + szélsőjobboldali szélsőséges szereplők

15

Nyugat- és demokráciaellenes vs. Kelet- és autokráciapárti narratíva

A négy országban belül az egyik fő közös narratíva volt a nyugati demokráciák és az Európai Unió kudarca a világjárvány kezelésében. Ebben a narratívában az Európai Uniót gyenge és nem hatékony szervezetként írják le, amely nem képes és nem is hajlandó érdemben segíteni a tagállamokat a válság során. Ily módon az EU nem teljesítette kötelességeit, és ehelyett lényegtelen kérdésekre összpontosított. A nyugati demokráciákkal kapcsolatban is megjelenik ez a hatástalansági fogalom, ami azt sugallja, hogy a Nyugat hegemoniája véget ért, a demokráciák és a demokratikus intézmények alkalmatlanok az ilyen helyzetek kezelésére. Ezen túlmenően a narratívában a

¹⁵ saját készítésű táblázat, táblázat adatainak forrása: Political Capital: Main Narratives about Covid-19 in the V4 countries

https://www.politicalcapital.hu/pc-admin/source/documents/pc_fnf_covid_narratives_research_briefing_2020.pdf

Letöltés dátuma: 2022. április 5.

nemzetállamok fontosságát is kiemelték. Az EU kudarcához és képtelenségéhez kapcsolódott az a narratíva, amelyben a keleti országok jobban kezelték a koronavírust, és dicsérik őket az Európának nyújtott segítségükért. Ebben a tekintetben különösen Kínát és Oroszországot dicsérték és dicsőítették a jelenlegi helyzet jobb kezeléséért, ami politikai rendszerük hatékonyságának köszönhető. Tehát egy tekintélyelvű rendszer, erős vezetővel és engedelmes polgárokkal, jobban kezeli a világjárvány által teremtett helyzetet. Ezzel az érveléssel összhangban Kína és Oroszország a segítségére sietett, és jelentős támogatást nyújtott Európának, különösen a védőfelszerelések terén, amelyeket az Európai Unió és a Nyugat nem biztosított. Bár ez a narratíva mind a négy országban jelen volt, Magyarország és Lengyelország esetében a fő politikai szereplők, míg Szlovákiában és a Cseh Köztársaságban a szélsőséges szereplők és platformok voltak a narratíva fő támogatói.

Globális ellenőrzési narratíva

Egy másik közös narratíva, amely mind a négy országban jelen van, hogy a világjárványt ember okozta, és szándékosan hozták létre, hogy felszámolják a lakosság személyes szabadságjogait, és ezáltal megszerezzék az irányítást. E narratíva szerint a világjárvány összeesküvés, amelyet laboratóriumokban hoztak létre, és a vírus kitörése után a mögötte állók politikai vagy pénzügyi hatalomra tesznek szert. E törekvések mögött számos különböző szervezet, szereplő és intézmény áll. Nyilvánvaló, hogy az ilyen összeesküvések Lengyelországban voltak a legjelentősebbek. A Lengyelországban jelen lévő narratívák szerint a világjárvány mögött a potenciális szereplők széles köre áll. Attól függően, hogy ki áll a vírus mögött, a várható eredmények jelentősen eltérnek: a világ feletti hatalom megszerzése, gazdasági visszaállítás, emberi chippek beültetése, az állampolgárok leigázására, a Föld elnéptelenedése, gyógyszerek és vakcinák eladása. Csehországban az álhíreket közlő honlapok azt állítják, hogy a vírus az USA vagy titkos társaságok által előállított biológiai fegyver, amelynek célja az amerikai hadsereg átcsoportosításának álcázása az orosz határokhoz. Magyarországon az első hullámban nem voltak gyakoriak az ilyen összeesküvések.

Oltásellenes narratíva

A világjárványhoz, amely a globális ellenőrzés eszköze, kapcsolódik az oltásellenes narratíva. Ez a narratíva Lengyelországban a legmarkánsabb. E narratíva hívei szerint a gyógyszeripar áll a világjárvány mögött, és célja, hogy vagy profitot termeljen a vakcinából, vagy nano-chipeket fecskendezzen be a vakcinával, hogy kontrollálják a lakosságot. Lengyelországban 2020 augusztusában nagyszabású tüntetést szerveztek "Vége a pandémiának" néven. A tüntetés célja az

volt, hogy kiálljanak a vállalati média cenzúrája, a WHO, az EU és a multinacionális vállalatok orvosi diktatúrája ellen. A 2020 tavaszi elnökválasztási kampány során az egyik jelölt az oltásellenesek nézeteire utaló szlogeneket hirdetett, mondván, hogy a koronavírus elleni védőoltás nem lehet kötelező, hanem személyes döntésnek kell lennie.

Migránsellenes narratíva

A Cseh Köztársaságban, Magyarországon és Szlovákiában a migránsokat hibáztató narratíva került előtérbe, amiért ők hozták be a vírust. Eszerint az Európai Unióba, különösen a kelet-európai országokba érkező migránsok komoly veszélyt jelentenek a közegészségügyre, mivel behurcolják a betegséget. Magyarországon ez volt a kormány, szélsőjobboldali és szélsőséges szereplők által támogatott vezető narratíva, amikor a vírus először jelent meg az országban, addig Csehországban és Szlovákiában ezt a narratívát csak szélsőséges szereplők terjesztették. Csehországban ennek a narratívának volt egy nosztalgikus összetevője, mivel 1989 előtt a határokat a kommunista rendszert szolgáló csehszlovák határőrök őrizték. Felszólaltak a határok zárva tartására és a határőrök visszahozatalára, hogy megakadályozzák a migrációt. A Cseh Köztársaságban megjelent a narratíva egy másik szála, amely szerint a világjárvány és az ellenintézkedések álcázzák az Európába irányuló migrációt. Eszerint a vírus hamis, és arra használják, hogy eltereljék a figyelmet az országba behurcolt migránsokról.

Szkeptikus narratíva

Miszerint a világjárvány nem történik meg. A világjárványban való kételkedés két országban is megjelent az első hullám során. Lengyelországban az egyik párt vezetője és parlamenti képviselője azt állította, hogy nincs világjárvány, rámutatva az alacsony halálozási arányra és arra, hogy a lezárás következményeként most általában kevesebb halálos áldozat van. Azt is hangsúlyozta, hogy hasonló járványok minden évben előfordulnak, és más betegségek, például az influenza vagy a rák lényegesen több életet követelnek, mint a Covid-19. Hasonlóképpen a magyarországi szélsőjobboldali szereplők is fenntartották ugyanezt az érvelést, arra utalva, hogy ilyen alacsony halálozási arány és napi új megbetegedések mellett a Covid-19 nem jelent komoly veszélyt, és nem tekinthető világjárványnak.

Ellenzékellenes narratíva

Magyarországon az első hullám során a kormány által támogatott ellenzék-ellenes narratíva vált kiemelkedővé. A kormány szerint válságok idején szükség van a nemzeti összefogásra, az ellenzék azonban "a vírus oldalára állt", hiszen nem szavazta meg a felhatalmazási törvényt. Ezt az érzést szélsőjobboldali személyek is támogatták. Továbbá a magyar kormány igyekezett a felelősséget és a vádakat az önkormányzatokra, különösen Budapest vezetésére hárítani. A kormány szerint a főváros által irányított idősotthonok voltak a járvány gócpontjai, miközben adatok bizonyították, hogy valójában állami fenntartású kórházakról van szó.¹⁶

Meg kell azonban jegyeznünk, hogy a félrevezető állítások jellege bizonyos mértékig megváltozott a visegrádi országokban a további hullámok kitörésének okán. A második hullámban egyre több koronavírus-szkeptikus, oltásellenes, maszkellenes tartalmat láttunk a dezinformációs oldalakon, míg az EU állítólagos sikertelen válságkezeléséről, a vírus eredetéről szóló állítások kevésbé elterjedtek voltak. A vírussal kapcsolatos álhírek és nem hiteles információ valamennyi V4-országban jelen volt. Ezek terjedelme és terjesztői azonban eltérőek. A káros narratívák, összeesküvés-elméletek és a bizalmatlanság ellen a kormányoknak és hatóságoknak proaktív, tényszerű, világos és átlátható kommunikációval és politikával kellett fellépniük.

2.3 Oltási tervek

2.3.1. Politikai befolyás vagy humanitárius együttműködés?

Látható, hogy míg az európai és amerikai gyógyszeripari óriások elsősorban a származási régiójukra koncentrálnak - ahol a lakosság fizetőképessége a legmagasabb -, addig a keleti szereplők jóval az államhatáraikon túlra tekintenek, és mindent megtesznek, hogy politikai befolyást szerezzenek az oltóanyagért cserébe. Magyarország több millió adag vakcinát adományozott a szövetséges államai számára. 2021 novemberig az elajándékozott vakcinák száma több mint kétfélmillió volt, összértékük pedig meghaladta a tíz milliárd forintot. Mostani időszámításunkban a vakcinák

¹⁶ Political Capital: Main Narratives about Covid-19 in the V4 countries
https://www.politicalcapital.hu/pc-admin/source/documents/pc_fnf_covid_narratives_research_briefing_2020.pdf
Letöltés dátuma: 2022. április 5.

ára a következőképpen alakul euróban: legkedvezőbb árú: AstraZeneca: 1,78€, utána jön a sorban az eredetileg egy dózissal tervezett Johnson&Johnson: 8,5€, majd Szputnik V: 17,18€, ezt követi a Moderna és Pfizer 25,5€-os beszerzési ára, a lehető legdrágább pedig nem más, mint a kínai Sinopharm több mint 31€/dózis áron.

2.3.2 Oltóanyag beszerzése Csehországban

Csehországban 2022. április 4.-éig összesen 3.832.289 koronavírus által okozott fertőzést regisztráltak, ebből megközelítőleg negyven ezer ember halt meg. A Covid-19 vakcinákról szóló tárgyalások megkezdésekor a Cseh Köztársaság úgy döntött, hogy kizárólag a közös uniós tartalékokon keresztül szerez be vakcinákat, és mintegy 30 millió adag beszerzését tűzte ki célul. Csehország három nemzeti egészségügyi szervezet bevonásával saját vakcinafejlesztési projektet is indított, amely szeptemberben sikeresen túljutott az előklinikai fázison. Az előrehaladott piaci verseny miatt azonban a kormány a projekt megszüntetése mellett döntött. Csehország legnagyobb vakcinagyártó üzemét ehelyett eladták a Novavaxnak, amely 2021-ben egymilliárd adagot állított elő. A Cseh Köztársaság hivatalos oltási terve négy szakaszból áll: előkészítés, az idősek és a fronton dolgozók beoltása, majd a súlyos betegségben szenvedők és az alapvető fontosságú dolgozók, végül pedig a társadalom többi része. Az első oltási nagy szakasz január elején kezdődött, az utolsó pedig 2021 augusztus végére fejeződött be. Csehországban az oltással kapcsolatos szkepticizmust kritikus tényezőnek tekintették, de mint a legutóbbi felmérések mutatják, a vakcinát elutasítók aránya folyamatosan csökken, azonban 2022. március 27.-éig bezárólag 17.426.458 dózisnyi vakcinát regisztráltak az országban, amely elegendő volt a népesség 64%-ának¹⁷ beoltására, ezzel elérve a nyájimmunitást, még akkor is, ha a kezdeti ütemtervben jelentős késések következnek be.

2.3.3 Oltóanyag beszerzése Magyarországon

Magyarországon 2022. április 4.-éig összesen 1.854.189 koronavírus által okozott fertőzést regisztráltak, ebből több mint negyvenötezer ezer ember halt meg. Összesen 16 millió dózisnyi vakcina beszerzéséről intézkedett a kormány.¹⁸ Magyarországon a jelenlegi adatok szerint a

¹⁷ Covidvax.live: Czechia
<https://covidvax.live/location/cze>

Letöltés dátuma: 2022. április 5.

¹⁸ : <https://covid19.who.int/region/euro/country/hu>

Letöltés dátuma: 2022. április 5.

népesség 63%-át¹⁹ érinti a beoltottság. Hazánk kormánya másfajta felek felkeresésével kezdte a tárgyalásokat, ugyanis az Európai Unió által a kormány szerint csak nagyon lassan érkeztek volna a szállítmányok. Pontosítva, 2021. január 22.-én közzétett adatok szerint Magyarországra az EU hetente 100.000 dózisnyi oltóanyagot szállított volna, amelyek zömében a Pfizer és a Moderna gyógyszergyáraktól származtak volna. Azonban ezzel a módszerrel kb. 30 hétig tartott volna a lakosságból a legveszélyeztetettebb 3 millió embert beoltani. A tervben első helyen az egészségügyi dolgozók álltak, őket követték a szociális területen - pl. időotthonokban - dolgozók, majd a 65 év felettek, akik életkoruk miatt veszélyeztetettek, majd a rendvédelmi szervek tagjai jöttek. Ezután a 18-59 év közöttiek következtek, akiknek alapbetegségük volt, végül a kritikus infrastruktúrában dolgozók és a lakosság többi része következett, akik regisztráltak az oltásra. Ez a tempó teljesen lehetetlenné tette volna az oltási terv betartását. Az EU nehézkes oltóanyag-ellátása és -elosztása miatt Magyarország tárgyalásokat kezdett más országokkal. Az egyik fél Kína volt, a kezdetekben 5 millió adag Sinopharm vakcina megrendeléséről egyeztettek a felek, miután megkapta a magyar gyógyszerhatósági engedélyt. Ez a mennyiség négy hónap alatt érkezett meg az országba. A másik fontos keleti fél Oroszország volt. 2020 végén 6000 ampulla vakcina érkezett hazánkba, amelyet laboratóriumi vizsgálatoknak vetettek alá, hogy a tömeges felhasználás előtt még engedélyezni tudják a magyar szakemberek. Szijjártó Péter 2021. január 22.-én jelentette be, hogy első körben 2 millió Szputnyik-V vakcina érkezik az országba. Azonban van egy nagyon fontos komponens a keleti vakcinákkal kapcsolatban. Az Európai Bizottság eddig öt Covid-19-oltóanyagra adott ki forgalomba hozatali engedélyt az Európai Gyógyszerügynökség közreműködésével. A következő vakcinák kaptak engedélyt: BioNTech/Pfizer, Moderna, AstraZeneca, Janssen és legutoljára a Novavax. Mindezeket összegezve a keleti vakcinák kapcsán a magyar lakosság jelentős részét érinti az a mérvadó probléma, hogy a fejlett nyugati országokban nem fogadják el a Szputnyik-V és Sinopharm oltást. Veszélyeztető kockázatok közé tartozik az új koronavírusváltozatok megjelenése, amelyek jobban ki tudják kerülni a Sinopharm vakcinája és a Szputnyik-V által nyújtott védeltséget, amelynek hatékonysága az új változatok ellen bizonytalan.²⁰

¹⁹ Covidvax.live: Hungary
<https://covidvax.live/location/hun>

Letöltés dátuma: 2022. április 5.

²⁰ Hungary Country Risk Report – Q1 2022, publikáció címe: Fitch Solutions Risk Reports, London, publikáció éve: 2022, kiadó: Fitch Solutions Group, p.21.

2.3.4 Oltóanyag beszerzése Lengyelországban

Lengyelországban 2022. április 4.-éig összesen 5.970.114 koronavírus által okozott fertőzést regisztráltak, ebből több mint 115 ezer ember halt meg. Összesen 53.811.281 dózisnyi vakcina beszerzéséről intézkedett a kormány.²¹ Az ország csatlakozott az EU Bizottság által vezetett közös vakcinabeszerzési programhoz. Lengyelország betársult a hat vakcinagyártóval kötött összes meglévő megállapodáshoz, és 62,06 millió adag vakcinát kívánt vásárolni. A megkötött szerződések alapján folyamatosan biztosított oltóanyag-ellátás és a meghirdetett nemzeti oltási program ellenére a koronavírus elleni küzdelem elképzelhetetlen volt a társadalom tagjainak együttműködése nélkül. Ebben az értelemben Lengyelországnak külső kihívással is szembe kellett néznie - az EU-ban itt a legerősebb szkepticizmus és bizalmatlanság a COVID-19 elleni vakcinákkal szemben. Lengyelország azon országok közé tartozik, ahol az oltás elutasítása majdnem megegyezik az oltási szándékkal. A vakcinával szembeni szkepticizmus oka leginkább a mellékhatásokkal kapcsolatos aggodalmakkal magyarázható, amit a vakcina hatékonyságával kapcsolatos kételyek és az oltások általános elkerülése követett. A legfontosabb kérdés jelenleg az, hogy a kormány által bevezetett intézkedések a Nemzeti Oltási Program a koronavírus elleni küzdelemhez való jól szervezett kormányzati hozzájárulással, a kompenzációs alap törvényi elfogadása és a vakcinával kapcsolatos átlátható és világos kommunikáció hatékony eszközök lehetnek-e a lengyelek oltási hajlandóságának erősítésére. A nagy szkepticizmus a jelenlegi helyzet szerint nem csillapodott jelentős mértékben, ugyanis a visegrádi országok közül itt a lehető legalacsonyabb (58%)²² az átoltottsági szint.

2.3.5. Oltóanyag beszerzése Szlovákiában

Szlovákiában 2022. április 4.-éig összesen 1.726.952 koronavírus által okozott fertőzést regisztráltak, ebből közel 20 ezer ember halt meg. Összesen 7.046.112 dózisnyi vakcina beszerzéséről intézkedett a kormány²³. A koronavírus nem sokkal a parlamenti választások után érkezett Szlovákiába. Az első hullám elleni kezdeti védekező intézkedéseket a leköszönő

²¹ World Health Organization: Covid-19
<https://covid19.who.int/region/euro/country/hu>

Letöltés dátuma: 2022. április 5.

²² Covidvax.live: Poland

<https://covidvax.live/location/pol>

Letöltés dátuma: 2022. április 5.

²³ World Health Organization: Covid-19
<https://covid19.who.int/region/euro/country/hu>

Letöltés dátuma: 2022. április 5.

miniszterelnök vezette. A vírus 2020 augusztus közepén sokkal nagyobb intenzitással tért vissza. Erre reagálva az új kormány úgy döntött, hogy az ország teljes lakosságát teszteli. Ennek az ígéretes kísérletnek ellenére a fertőzések száma közel azonos mértékben növekedett. A szakemberek azt állították, hogy csak a tömeges oltás törölheti el a betegséget. Miközben az első igazolt Covid-19 fertőzésről március 6-án számoltak be a helyi újságok, hat nappal később országos szükségállapotot hirdettek, ami az összes nemzetközi repülőtér, oktatási és sportlétesítmény, étterem, szálloda, színház, mozi stb. azonnali bezárását jelentette. A vakcinadiplomácia területén Szlovákia sem nemzetközi, sem európai szinten nem játszott fontos szerepet. Az ország alárendelte magát az Európai Unió vakcinagazdálkodási eljárásának, és nem törekedett arra, hogy alternatív forrásokból szerezzen be vakcinát. Túlnyomóan a Pfizer / BioNTech, Moderna- és az AstraZeneca vakcináit használták az országban. A jelenlegi szlovákiai politikai helyzetben a Szputnyik V vagy egy kínai alternatíva használata irreálisnak tűnhetne, azonban volt rá példa 2021. márciusában, hogy a szlovák kormány kétféle millió dózisnyi Szputnyik-V vakcinát vásárolt Oroszországtól. A vírus felszámolására a lakosság beoltása lesz a megoldás, azonban az országba érkező oltóanyagok száma sokáig nem volt elegendő, azonban 2022-ben már minden állampolgár fel tudná venni a SARS-CoV-2 elleni védőoltást, azonban a Visegrádi Négyek közül itt a legalacsonyabb az átoltottsági szint. A teljes lakosság csupán 50,6%-a²⁴ van beoltva, amely csak közelít a 58,7%-os világszámhoz, azonban messze alulmarad az Európai Unió 75%-os²⁵ átoltottságától.

2.4 Kormányzati támogatási intézkedések

A visegrádi országok a koronavírus okozta válságra válaszul számos intézkedést fogadtak el. A monetáris oldalon az irányadó kamatlábakat jelentősen csökkentették, míg Szlovákia - az euróövezet tagjaként - részesült az Európai Központi Bank korszerűsített mennyiségi lazítási politikájából. A monetáris politika lazítása azonban nem jelentett fokozott hitelbővülést, tekintettel a magasnak vélt kockázatokra és a bizonytalan jövedelmi kilátásokra. A költségvetési oldalon a kormányok kihasználták a bőséges politikai mozgásteret: az államadósság viszonylag alacsony szintjét (Magyarország kivételével) és a jó hitelminősítésekből eredő alacsony hitelfelvételi költségeket. Lengyelországban és Csehországban a költségvetési ösztönző csomagok különösen nagyok, a GDP

²⁴ Covidvax.live: Slovakia
<https://covidvax.live/location/svk>
Letöltés dátuma: 2022. április. 5.

²⁵ Covidvax.live: EU
<https://covidvax.live/location/eu>
Letöltés dátuma: 2022. április. 5.

14%-a körül mozognak, és nagy hangsúlyt fektetnek az állami kiadásokra. Szlovákiában és Magyarországon kisebbek, és Magyarország esetében elsősorban adócsökkentések, adókedvezmények és adóhalasztások formájában valósulnak meg. A visegrádi országok közös jellemzője a munkaerő-piaci támogatási intézkedések, különösen a rövidtávú munkaprogramok, a járvány által leginkább sújtott gazdasági ágazatok célzott támogatása, a hitelgaranciák és a támogatott hitelprogramok, különösen a kis- és középvállalkozások számára. A világjárvány második hullámára és ezt követően is a fiskális ösztönző csomagokat meghosszabbították/korszerűsítették, és számos támogatási intézkedés 2022-ig és azon túlra is kiterjed. A visegrádi országokban elfogadott fiskális ösztönző csomagok azonban alacsonyabbak voltak, mint sok nyugat-európai országban. Olaszországban például a fiskális ösztönző csomag elérte a GDP 32%-át, Németországban pedig a 31%-át, míg Ausztriában a GDP 13%-át, a lengyel és a cseh szinthez hasonló szinten volt.

Lengyelországban a rövidtávú munkaprogram támogatások az eredeti bruttó bér 50%-át is elérték. Ehhez valamennyi visegrádi ország támogatást kapott az EU Bizottságtól kedvező feltételekkel nyújtott hitelek formájában, amelyek teljes összege a magyarországi GDP 0,4%-a és a lengyelországi GDP több mint 2%-a között mozog. A pénzeszközöket a rövidtávú munkaprogram rendszerek létrehozására vagy kiterjesztésére, valamint hasonló, az önfoglalkoztatókat célzó intézkedésekre lehet felhasználni. Nagyrészt a rövidtávú munkaprogram rendszereknek köszönhetően a ledolgozott órák számának visszaesése 2020 második negyedévében sokkal nagyobb volt, mint a munkahelyek számának csökkenése, ami mérsékelte a munkanélküliség növekedését. A legtöbb visegrádi országban a munkanélküliségi ráta 2020-ban a csak körülbelül 1 százalékponttal lett magasabb, mint egy évvel korábban, Lengyelország esetében pedig csak 0,3 százalékponttal, ami a jelenlegi körülmények között nagyon jó eredménynek számít.

Csehországban 295 milliárd CZK összegű költségvetési csomagot fogadtak el a Covid-19 okozta gazdasági nehézségek leküzdésére. Az elfogadott költségvetési ösztönzőcsomag a teljes cseh GDP 14,3%-ának felelt meg. 100 milliárd CZK közvetlen támogatásban részesült a vállalatok összesége, továbbá szelektív támogatás kaptak a leginkább érintett ágazatok, mint a kultúra, sport, turizmus, mezőgazdaság, éttermek, tömegközlekedés. Ezenfelül az általános forgalmi adót 15%-ról 10%-ra csökkentették, egyes bérleti díjak 50%-át az állam fedezte, továbbá kötelező bérleti díjcsökkentést írtak elő egyes szektorokban. A munkavállalóknak bérkompenzáció ajánlottak, illetve bizonyos mértékig halasztani lehetett az adókat és a társadalombiztosítási járulékokat. Ugyanakkor 500 CZK összegű átalánykifizetést biztosítottak az önfoglalkoztatóknak és a kisvállalkozásoknak az első és a második hullámban.

Magyarország az első hullámra válaszként a bevételi oldalon a vállalkozások adóterheinek enyhítésére helyezett hangsúlyt: bizonyos adókat és társadalombiztosítási járulékokat csökkentettek a kitett ágazatokban. A kiadási oldalon 245 milliárd forintot átcsoportosítottak az egészségügyi ágazatba. Továbbá az állam kifizette az érintett cégek bérköltségének egy részét. Munkahelyteremtésre összesen 450 milliárd értékű beruházási támogatással készültek. A kormány 1,49 milliárd forintot az állami tulajdonban lévő Magyar Fejlesztési Bankon keresztül folyósított pénzügyi támogatási eszközcsomagként a vállalatok számára. Ráadásul a 13. havi nyugdíjat fokozatosan visszaállították. A második hullámra válaszul: adókedvezménycsomagot fogadtak el a családok és a vállalkozások megsegítésére. A támogatások pontos összege megállapíthatatlan az átláthatatlanság és kevés közzétett adat miatt, továbbá komoly kihívások elé kell néznie az országnak a jövőben, ugyanis az Európai Unió elindította a jogállamisági eljárást Magyarországgal szemben a 2022-es választások eredményének közzététele után.

Lengyelország ellen is elindult Magyarországot megelőzve a jogállamisági eljárás, de mindemellett az ország az első hullám következtéppen elfogadott egy 116 milliárd PLN (értékű adócsomagot. 70 milliárd PLN közvetlen gazdasági pajzsként funkcionált, amely főként a vállalatokat célozta meg, beleértve a halasztott adó- és társadalombiztosítási kifizetéseket. Ezenfelül támogatták a közvetlen kifizetéseket a vállalkozások, különösen a kis- és középvállalkozások alkalmazottai számára. Új hitelgaranciákat és mikro hiteleket hirdettek a vállalkozók számára, becslések szerint 74 milliárd PLN értékben. 100 milliárd értékű lengyel zlotyit különítettek el likviditási programra a vállalkozások számára, amelyet a Lengyel Fejlesztési Alapból finanszíroztak. A munkanélküli segély az első három hónapban 39%-kal nőtt. Egyszeri 500 PLN értékű utalványt kapott minden egyes család, amelyet a lengyelországi szállodákban vagy turisztikai rendezvényeken lehetett elkölteni. A második hullám után létrehozták a "Válságellenes pajzs 6.0" elnevezésű programot, amelyet az elnök 2020 december 15-én hagyott jóvá, becsült volumene pedig meghaladta a GDP 1,5%-át. A program a leginkább érintett gazdasági ágazatokat célozta meg és társadalombiztosítási járulékok alóli mentességet ígért. Valamint a csomag támogatta a kedvezőbb hitelek felvételét. Végül, de nem utolsó sorban bértámogatásokat és az önálló vállalkozóknak nyújtott juttatásokat tartalmazott. Az elfogadott költségvetési ösztönzőcsomag a teljes lengyel GDP 14,5%-ának felelt meg.

Szlovákia esetében 2,6 milliárd eurós adócsomag lett jóváhagyva, amely magába foglalta a bérkompenzációt az érintett vállalkozásoknak 2021 közepéig, fokozott munkanélküli- és szociális juttatásokat, a bér- és társaságiadó-fizetések halasztását azon vállalkozások számára, amelyek

bevételei több mint 40%-kal csökkentek. Több állami garanciarendszert alkalmazott a kis- és középvállalkozások és a nagyvállalatok számára. 2020. október 14-én bejelentett második csomag kiterjedt az egészségügyi dolgozóknak (magasabb összegű betegbiztosítás), a vállalkozóknak, a kultúrának és az idegenforgalomnak a támogatására. Az elfogadott költségvetési ösztönzőcsomag a teljes szlovák GDP 7,1%-ának* felelt meg.²⁶

3. GAZDASÁGI HATÁSOK

3.1 Gazdasági hatások

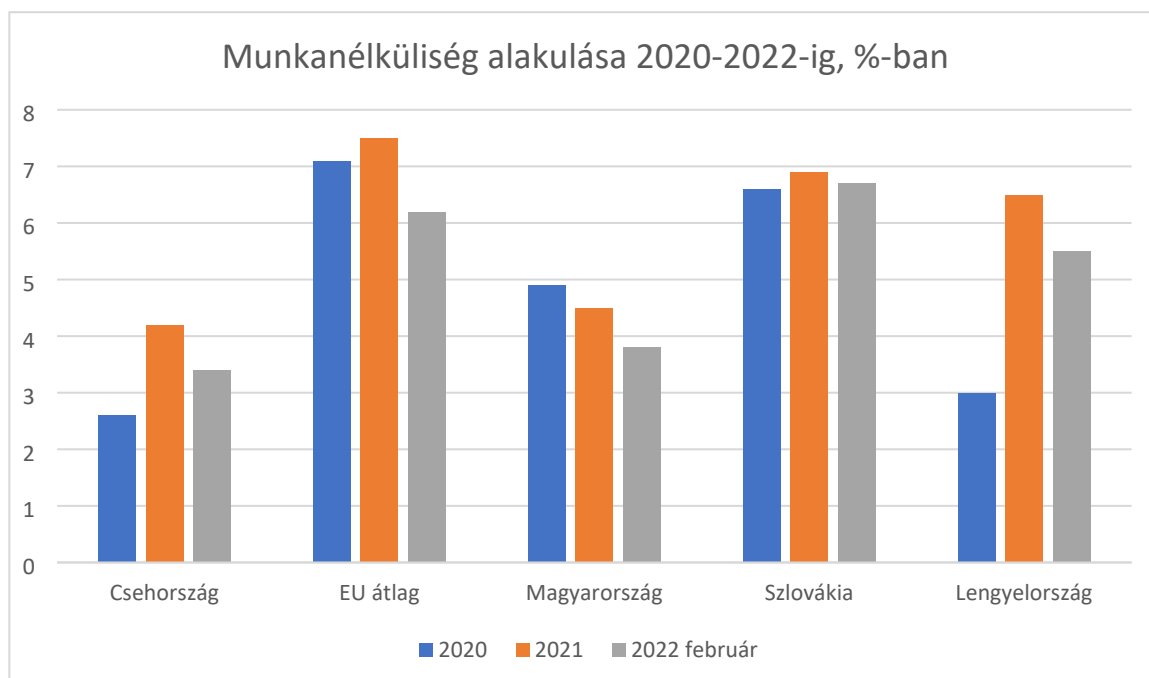
A V4-ek országai viszonylag hamar, korlátozó intézkedéseket vezettek be a vírus fertőzésének megakadályozásának céljából. Az országok tapasztalatai jelenleg is azt mutatják, hogy ezek az intézkedések elengedhetetlenek voltak a népesség egészségét figyelembe véve. A visegrádi csoporttal kapcsolatban számos elemzést áttekintve több súlyos gazdasági hatást is megemlíthetünk. Ilyen válságos állapot következett be a munkanélküliség tendenciájának alakulásában. Mind a négy országban a járvány kitörésétől kezdve több százezer munkahely megszűnését jelentette be. Lépésként különböző intézkedésekkel és támogatási csomagokkal próbálták csökkenteni a megszűnő munkahelyek számát. A turizmus, a vendéglátás és a hozzájuk kapcsolódó szolgáltató iparágak hatalmas veszteségeket szenvedtek el. Az építőipar a mai napig rendkívül nehéz helyzetben van, hiszen a nagy projektek csúsznak, a nyersanyagok végesen fogytak ezáltal az építőanyagárak rekordokat döntöttek meg. A szállítmányozási szektor sem kapott előnyöket a vírus által okozott vészterhes időszakban. A határzárak miatt az ellátási láncoknak jelentős hiányokkal vagy felhalmozással kellett szembenézniük. A járvány berobbanásakor a kereslet és kínálat nem mindig tükrözte egymást, főképpen az élelmiszerekre fókuszálva. A kereskedelem és az ipar hanyatlása magával hozta a recessziót, amelynek része a GDP csökkenése.

²⁶ Vasily Astrov and Mario Holzner: The Visegrad Countries: Coronavirus Pandemic, EU Transfers, and their Impact on Austria
<https://wiiw.ac.at/the-visegrad-countries-coronavirus-pandemic-eu-transfers-and-their-impact-on-austria-dlp-5600.pdf>

Letöltés dátuma: 2022. április 6.

* Forrás: IMF 2020

4. diagram: Munkanélküliségi ráta

27

Az diagram a munkanélküliség alakulását szemléltetetti a pandémia első esetszámainak megjelenésétől a visegrádi országokban egészen a legfrissebb 2022-es februári adatokig. Első ránézésre szembevető lehet a magas Európai Uniósi átlag, azonban a vizsgált visegrádi országokban ennél kedvezőbb adatokat láthatunk. Csehországban volt a legkisebb a munkanélküliségi ráta 2020-ban azonban a vírus fertőzésének fokozódását követően a megszorító intézkedések hatásaként, a iparágakban jelentős leépítések kezdődtek el, így 2021-ben 60%-kal nőtt a munkanélküliségi mutató. Magyarországon a fertőzési esetszámok megjelenésének első évében volt a legmagasabb a munkanélküliség, szám szerint 4,9%, majd ez az érték az évek során folyamatosan csökkent. Szlovákia esetében lényeges változás nem történt az évek alatt, szinte teljesen stagnált a munkanélküliek száma. A legkedvezőtlenebb adatokkal Lengyelország rendelkezik, 2021-re több mint duplájára emelkedett a munkanélküliek száma 2020-hoz képest, amely elképesztően nagy problémák elé állította a lengyel gazdaságot és a kormányt. Ez a szám enyhén csökkent 2022 februárjában, azonban még így is megközelíti a magas EU-s átlagot. Következésképpen azt mondhatjuk, hogy Magyarország kivételével minden visegrádi országban emelkedett a

²⁷ saját készítésű diagram, diagram adatainak forrása: 2020: Adam Kovács – Tibor Zsigmond: ECONOMIC EFFECTS OF COVID-19 ON THE V4 COUNTRIES

<https://relik.vse.cz/2020/download/pdf/321-Zsigmond-Tibor-paper.pdf>

2021, 2022: Trading Economics: Poland, Hungary, Slovakia, Czech Republic

<https://tradingeconomics.com/poland/unemployment-rate>

Letöltés dátuma: 2022. április 20.

munkanélküliségi ráta a világjárvány kitörését követően, igaz Szlovákia esetében nagyon minimálisan.

3.2. A Visegrádi 4-ek gazdasági ellenállóképessége a Covid-19 harmadik hullámaival szemben

A legtöbb közép- és kelet-európai gazdaság - és különösen a Visegrádi Négyek országai - által 2020 végén tanúsított viszonylagos gazdasági ellenálló képesség a világjárvány okozta korlátozásokkal szemben alátámasztja azt a véleményemet, hogy a régió növekedése a koronavírus harmadik hulláma ellenére 2021-ben szilárdan helyreállt.²⁸

Az EU következő generációs alapjából (NGEU) származó beruházási támogatás további lendületet ad a növekedésnek, bár ennek hatása főként 2022-től lesz érezhető. Valamennyi V4-ország gazdasági teljesítménye felülmúlja a 2020-as várakozásainkat, amit főként az erős állami fogyasztás és a nettó export stabil hozzájárulása segített a növekedéshez. Lengyelország nettó exportja például 1,1 százalékponttal járult hozzá a növekedéshez, ami az import visszaszorulásának és a külső kereslet élénkülésének köszönhető, különösen a 2021-ben.²⁹

Az oltási programok és a koronavírus megfékezésére irányuló szabályozások továbbra is központi elemeknek számítanak a V4-ek gazdasági fellendülésének szempontjából. A világjárvány újbóli kiújulásának mértéke és a vakcinázás üteme miatt a 2022-es évi reál GDP növekedés esetében csak előrejelzések születtek, ezen belül is külön található egy 2022-es és egy 2022-es medián előrejelzés.

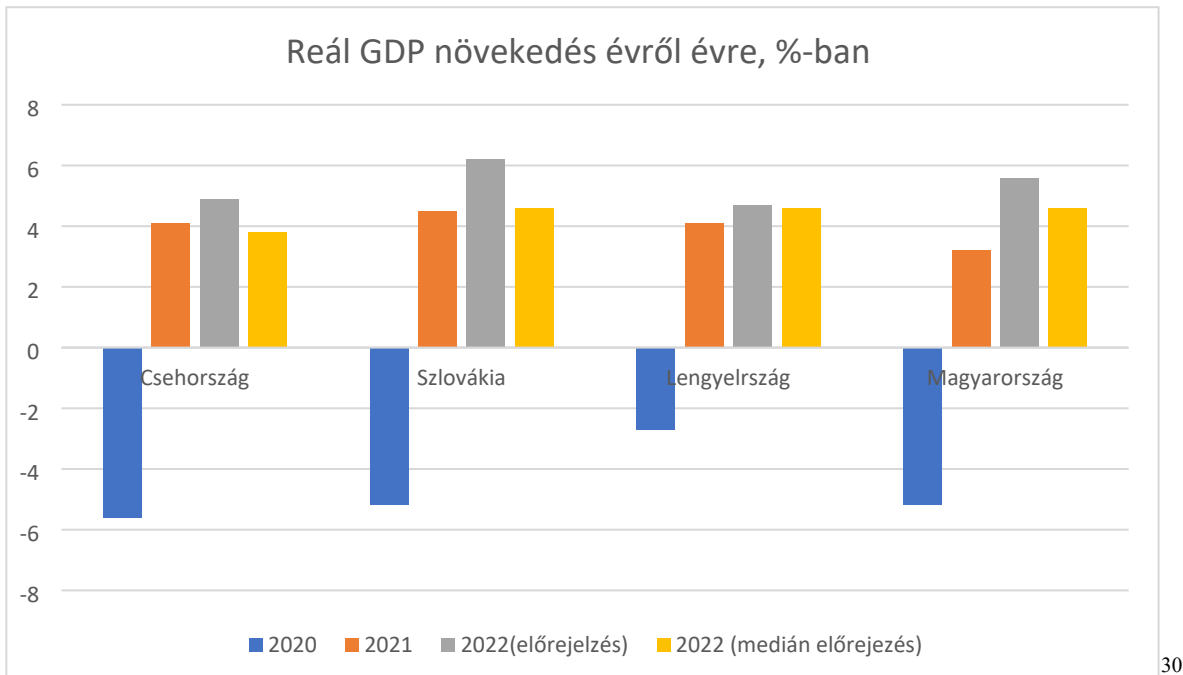
²⁸ Fitch Ratings: Visegrad 4 Economies Appear Resilient to Covid-19 Third Waves <https://www.fitchratings.com/research/sovereigns/visegrad-4-economies-appear-resilient-to-covid-19-third-waves-13-04-2021>

Letöltés dátuma: 2022. április 19.

²⁹ Fitch Ratings: Sovereign Data Comparator - March 2021 (PDF) <https://www.fitchratings.com/research/sovereigns/sovereign-data-comparator-march-2021-pdf-30-03-2021>

letöltés dátuma: 2022. április 19.

5. diagram: Reál GDP növekedése

A diagramm bemutatja a Visegrádi Négyek országainak reál GDP növekedését 2020-tól egészen a 2022-es előrejelzéseig. Mint láthatjuk, Csehország számára komoly kihívást jelentett a Covid-19 vírus okozta gazdasági nehézségek, hiszen ebben az országban volt a legnagyobb csökkenés az értékeket illetően, szám szerint 5,6%-os csökkenés következett be 2020-ban. A többi visegrádi országot illetően szintén jelentős csökkenés volt a növekedés helyett ezekben az országokban a vírus kitörését követően, Magyarország és Szlovákia megközelítette a Csehországi értékeket, egyedül Lengyelország számára volt jelentős csökkenés 2,7%-kal. 2021-ben az országok a gazdaságot élénkítő mentőcsomagok révén visszazökkentek a növekedést illetően. Ebben az időszakban a legjobban Szlovákia teljesített 4,5%-os reál GDP növekedéssel, majd ezt a példát követték a lengyelek és a csehek is. Sajnálatos módon hazánkban volt a legkisebb ez a növekedés, szám szerint 3,2%. 2022-es évre két különböző előrejelzést mutató oszlopot láthatunk. A klasszikus előrejelzést mutató oszlopok elemzésekor megállapíthatjuk, hogy Szlovákia kiemelkedő helyen szerepel a 6,2%-os reál GDP növekedést nézve. Magyarország nem sokkal lemaradva 5,6%-os növekedéssel zárhatja a 2022-es évet. A legkisebb növekedés várhatóan Lengyelországban következhet be, ahol a medián növekedés 2022-ben közel megegyezik a várható reál GDP

³⁰ Forrás: saját készítésű diagram, diagram adatainak forrása: Fitch Ratings: Visegrad 4 Economies Appear Resilient to Covid-19 Third Waves

<https://www.fitchratings.com/research/sovereigns/visegrad-4-economies-appear-resilient-to-covid-19-third-waves-13-04-2021>

Letöltés dátuma: 2022. április 19.

gyarapodással. Mindezeket összegezve azt állapíthatjuk meg, hogy a V4-es országok viszonylag hamar kilábalnak a vészterhes időszakokból, azonban nem dőlhetünk hátra, hiszen a vírus jelenleg is komoly kihívások elé állítja az országok mindegyikét.

Ezekben a gazdaságokban azonban a legtöbb ágazat néhány kivételtől eltekintve, mint például a vendéglátás és az étkeztetés alkalmazkodott a hátrányos korlátozásokhoz. A V4-ek kormányai pedig bizonyították, hogy hajlandók fenntartani vagy bővíteni a támogatási programokat, amihez hozzájárult a felfüggesztett hazai költségvetési szabályokból nyert rugalmasság, az uniós szintű szabályok felfüggesztését 2022-ig meghosszabbították.

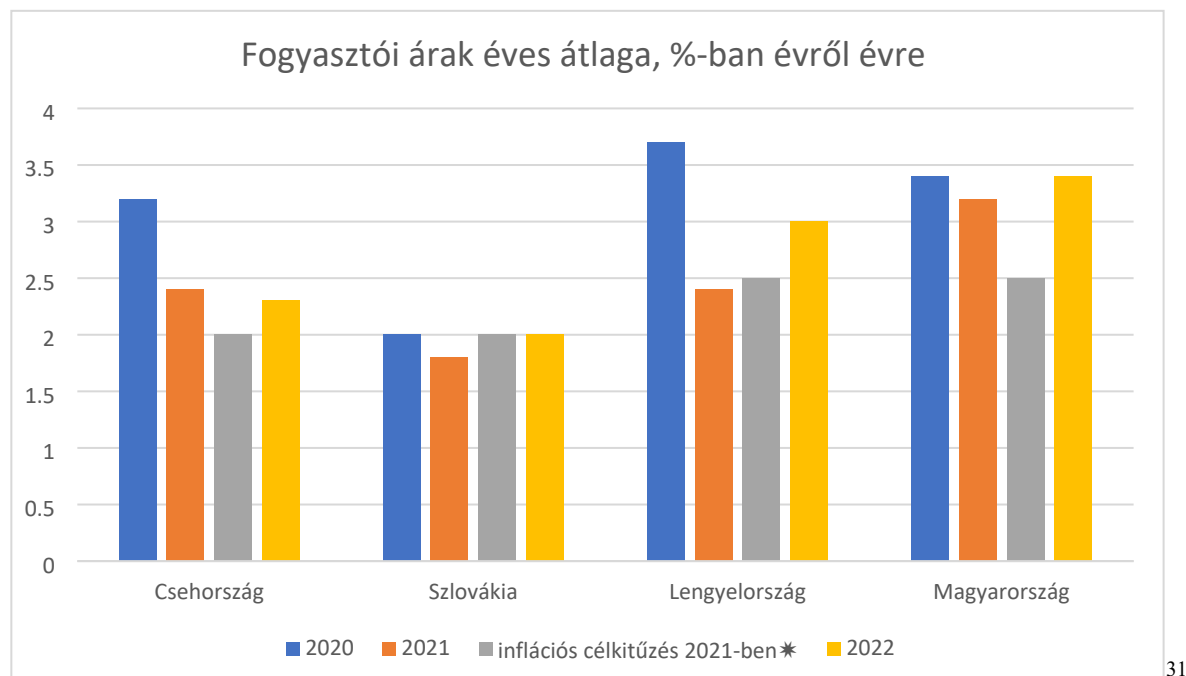
A növekedési impulzus 2021-től beruházás vezérelt lesz, mivel a 2014-2020-as időszakra vonatkozó uniós többéves pénzügyi keret meghosszabbított ciklusa a végéhez közeledik, és megkezdődik a Next Generation EU keretében a források folyósítása. Ezért arra számítunk, hogy a beruházások növekedése különösen erőteljes lesz, a 2021-es és 2022-es előrejelzések alapján Magyarországon átlagosan 8,4%-os és Szlovákiában 18,3%-os éves szinten. Előrejelzésünk szerint a két ország reál-GDP-növekedési rátája 2022-ben jóval a minősítési kategóriák közéértékei felett lesznek, akár csak Csehországé.

A gazdasági fellendülés növelni fogja az inflációs nyomást, különösen Lengyelországban, ahol 2021-22-ben átlagosan 2,7%-os inflációt prognosztizálunk, továbbá Magyarországon, ahol ez az érték kiemelkedően magas, várhatóan 3,3% lesz. A nagy (de csökkenő) negatív termelési rések bizonyos mértékig visszafogják az ár nyomást. A reálkamatlábak azonban erősen negatívak, és a monetáris politikai iránymutatás egyes országokban azt jelenti, hogy még a termelési rések záródása esetén is tolerálják az inflációs kiugrásokat. A lengyel központi bank például kijelentette, hogy az inflációs kockázatok ellenére a zloty versenyképes szinten tartását részesíti előnyben az exportteljesítmény védelme érdekében. Előrejelzésünk szerint 2022-ben a Cseh Köztársaság és Magyarország fog irányadó kamatlábat emelni. A többi központi bank valószínűleg 2022-re is meghosszabbítja politikai álláspontját, különösen akkor, ha a gazdasági fellendülést a világjárvány további erősödése vagy a védőoltások bevezetésének visszaesése veszélyezteti.

A GDP-növekedés újra indulása támogatni fogja a 2021-es hiánycsökkentést, de az adósságpálya a folyamatban lévő szakpolitikai válaszlépésektől és a világjárvány alakulásától, valamint a növekedési kilátásoktól is függ. A Szlovákia besorolására vonatkozó negatív kilátás tükrözi a világjárványból eredő államháztartási gyengülést, ugyanis értékelési magyarázatnál negatív

besorolást kapott a Fitch Ratings-nél, amely egy vezető szolgáltatást nyújt hitelminősítést, magyarázatokat és kutatásokat illetően a globális tőkepiacok számára.

6. diagram: Fogyasztói árak éves átlaga

A fogyasztói árak éves átlagának alakulását szemléltető diagrammon láthatjuk, hogy 2020-ban a pandémia kitörését követően Szlovákia kivételével semelyik V4-es ország nem tudott kedvező fogyasztói árakat garantálni az országa lakosainak. A leginkább kiemelkedő érték Lengyelországban volt, ahol az infláció meghaladta a 3,7%-ot, az országot Magyarország követte egy szintén nem kedvező 3,4%-os értékkel. Az országokat vizsgálva, arra a következtetésre juthatunk, hogy az összes V4-es országban az infláció csökkent 2021-es évet tekintve. Mindezek ellenére Csehországnak és Magyarországnak nem sikerült betartania az inflációs célkitűzését 2021-ben. Szlovákia az euróövezet tagjaként példa értékűen szerepelt a többi visegrádi országgal ellentétben. A három vizsgált évben sikerült, vagy nagy valószínűséggel sikerülni fog az országnak a 2%-os inflációt meg nem haladnia. Csehország, Magyarország és Lengyelország esetében az infláció mértéke az előrejelzések alapján nőni fog az idei évben, amelynek hazánk lesz a legnagyobb vesztese 3,4%-os vásárlói ár növekedéssel. Hazánk kivételével vélhetően az összes országnak sikerülni fog a 3%-os inflációs

³¹ Forrás: saját készítésű diagram, diagram adatainak forrása: Fitch Ratings: Visegrad 4 Economies Appear Resilient to Covid-19 Third Waves
<https://www.fitchratings.com/research/sovereigns/visegrad-4-economies-appear-resilient-to-covid-19-third-waves-13-04-2021>

Letöltés dátuma: 2022. április 19.

* a tűréssáv középpontja

értéket meg nem haladni 2022-ben. Összességében Lengyelországnak és Csehországnak sikerülni fog az inflációt csökkenteni a pandémia okozta legnehezebb évhez viszonyítva. Szlováki azonban a folytonos stagnálásával az inflációt illetően még így is a lehető legkedvezőbb helyen szerepel a visegrádi országok között az inflációt tekintve. Sajnálatos módon a magyar vásárlók járhatnak a legrosszabbul, ugyanis az infláció rekordértékeket mutatott az elmúlt években is, így a 2022-es előrejelzések is hasonló értékeket vetítenek elő.

A visegrádi csoport országai is erősen megéreztek a 2020 tavaszán kitört koronavírusjárvány hatásait - elsősorban gazdasági szempontból. A négy ország jelentései és a legfrissebb közzétett adatok szerint a GDP csökkenése jelentős volt 2020-ban, de ez a folyamat még nem ért véget, és a járvány még jelentős hatással lehet egyes országok gazdaságára. A munkanélküliség tekintetében vannak hasonlóságok, hiszen az első hónapokban a vizsgált országok többségében több mint 10 ezer munkavállaló vált munkanélkülivé, és az év vége felé haladva ezek a számok elérték a 100 ezret, de azt is meg kell jegyezni, hogy a járvány és a kormányzati intézkedések ezt tovább alakították 2021-ben.³²

Összességében tehát a négy ország hasonló elvek alapján működő gazdasága miatt a járványra adott válaszaikban, mint ahogy az egyes intézkedések által okozott gazdasági visszaesésekben is hasonlóságok mutatkoznak. A V4-ek között Lengyelországot kisebb kivételként említhetjük, mivel az ország gazdasága kevésbé függött az autópártól, mint a másik három országé, de más területeken Lengyelország is rosszul teljesített, és a helyreálló járványügyi helyzet tovább alakíthatja a jövőbeli kilátásokat. Az uniós polgárok, vállalkozások és tagállamok támogatása érdekében - a COVID-19 okozta gazdasági visszaesésből való kilábalás érdekében - az uniós vezetők megállapodtak egy uniós gazdaságélénkítési terv kidolgozásában. 2020 július 21-én az uniós vezetők megállapodtak a 2021-2027 közötti időszakra vonatkozó, 1,824 milliárd euróban meghatározott teljes költségvetésről.³³ A többéves pénzügyi keret és a következő generációs EU sürgősségi gazdaságélénkítő csomag (NGEU) segíteni fogja az EU újjáépítését a COVID-19 után, és támogatni fogja a zöld és a digitális átállással kapcsolatos beruházásokat.

³² Adam Kovács – Tibor Zsigmond: ECONOMIC EFFECTS OF COVID-19 ON THE V4 COUNTRIES
<https://relik.vse.cz/2020/download/pdf/321-Zsigmond-Tibor-paper.pdf>

Letöltés dátuma: 2022. április 20.

³³ European Commission: Recovery plan for Europe

https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_en

Letöltés dátuma: 2022. április 20.

Ezek az eszközök kiegészítik azt a három, összesen 540 milliárd eurós biztonsági hálót, amelyet az EU korábban a munkavállalók, a vállalkozások és az uniós országok támogatására hozott létre. Természetesen ez a pénzügyi keret lehetőséget nyújthat a V4-országok számára is a mielőbbi talpra álláshoz. E nyugtalanító kilátások fényében az egészségügyi válság kezelése és a rövid távú gazdasági károk enyhítése a politikai döntéshozók számára kiemelt prioritás. Hosszabb távon a hatóságoknak átfogó reformprogramokat kell végrehajtaniuk, hogy a válság elmúltával javítsák a gazdasági növekedés fő mozgatórugóit.

A COVID-19 járvány kitörése számos vállalkozás bezárására kényszerített, a legtöbb iparágban példátlan módon megzavarva a kereskedelmet. A kiskereskedők és a márkák számos rövid távú kihívással szembesültek és szembesülnek jelenleg is olyan területeken, mint az egészségügy és biztonság, az ellátási lánc, a munkaerő, a pénzforgalom, a fogyasztói kereslet, az értékesítés és a marketing. Az ezekre a kihívásokra adott sikeres válasz azonban nem garantálja az ígéretes jövőt vagy a jövőt általában. Ennek oka, hogy amint túljutunk ezen a világjárványon, egy teljesen más világba kerülünk, mint amit a járvány kitörése előtt tapasztaltunk. Az idő múlásával és a COVID-19 elleni védőoltások vagy kezelések kifejlesztésével egyre valószínűbbé válik, hogy a világjárványnak tartós hatása lesz a gazdaság szerkezetére. Nem valószínű, hogy minden ágazatot egyformán érintene, de néhányat biztosan nehézségek érnek majd, sőt, a szokások, preferenciák és technológiák változásában megmutatkozó tartós hatások is jelentkeznek.

3.3 A visegrádi országok pénzügyi piacának változása a járvány megjelenésekor

Az EUR/CZK, az EUR/HUF és az EUR/PLN árfolyamok gyorsan emelkedtek, különösen 2020 márciusában, amikor a kormányok számos korlátozást vezettek be, és a WHO a COVID-19-et világjárványnak minősítette. Az első hivatalosan bejelentett csehországi COVID-19-es esetet követően a cseh korona körülbelül 9%-kal leértékelődött az euróval szemben. Az EUR/CZK árfolyam a 2020. március 2. és március 23. közötti időszakban 25,55-ről 27,85-re emelkedett. Az EUR/HUF árfolyam 2020. április 3-án érte el egy akkoriban magas szintet. A magyar forint árfolyama az euróval szemben a 2020. március 4-i 335,55-ről 2020. április 3-án 366,04-re gyengült, ami a magyar valuta értékének 9%-os csökkenését eredményezte. A lengyel valuta is erőteljesen leértékelődött, miután Lengyelországban hivatalosan bejelentették az első COVID-19-es esetet. Az EUR/PLN árfolyam a 2020. március 4-i 4,28-ról 2020. március 23-án 4,62-re emelkedett meredeken. Az EUR/CZK és az EUR/PLN ugyanazon a napon, azaz 2020. március 23-án érte el helyi csúcspontját.

A devizaárfolyamok kockázati fordulatanak első jelentős növekedése 2020. március 11-én volt megfigyelhető. Az EUR/HUF és az EUR/PLN esetében a legnagyobb mértékű kockázatmegfordulás-emelkedés március 16-án következett be, és több napig tartott. Viszont 2020. március 25-én erősen megnőtt annak a várható valószínűsége, hogy a cseh korona a következő hónapban leértékelőik az euróval szemben. Április 9. és 2020. május 7. között az EUR/CZK, az EUR/HUF és az EUR/PLN tekintetében a piaci várakozások ugyanazon a szinten maradtak, nagyobb valószínűséget tulajdonítva a visegrádi valuták euróval szembeni nagymértékű leértékelődésének.

A visegrádi országok részvénypiacain elsősorban 2020. március elején lehetett gyors árfolyamcsökkenést megfigyelni, amikor a kormányok által bevezetett számos korlátozás mély esést váltott ki a részvénypiacokon. A visegrádi országok részvényindexei 2020. március 11. és március 24. között mérték a legnagyobb csökkenést. A legnagyobb napi csökkenés a prágai PX, a budapesti BUX, a varsói WIG20 és a pozsonyi SAX részvényindexekben 2020. március 9. és március 19. között volt megfigyelhető. A prágai PX index 2020. március 18-án érte el a legalacsonyabb szintet. Az első hivatalosan bejelentett csehországi COVID-19-es esetet követően a prágai PX index 43%-kal csökkent. Az index legnagyobb napi csökkenése megközelítőleg 8%-os volt. Ami a budapesti BUX-indexet illeti, a legalacsonyabb szintet 2020. március 19-én érte el. Március 4. és 2020. március 19. között a Budapest BUX körülbelül 47%-kal, 29,494-re csökkent. Az index legmeredekebb napi csökkenése megközelítőleg 12%-os volt. A COVID-19 megjelenésével kapcsolatos bizonytalanság okozta legnagyobb napi csökkenés a varsói tőzsdén volt megfigyelhető, ahol a WIG20 index több mint 14%-kal csökkent. A lengyel részvényindex március 12-én érte el a legalacsonyabb szintjét. Az első hivatalosan bejelentett lengyelországi COVID-19-es esetet követően a WIG20 43%-kal csökkent. A részvényárfolyamok legkisebb napi százalékos változása Szlovákiában volt megfigyelhető. A SAX index 2020. március 24-én érte el a legalacsonyabb szintet. Március 6. és március 24. között a szlovák index 12%-kal, 353,6-ről 315,66-ra csökkent.³⁴

Csehországot, Magyarországot, Lengyelországot és Szlovákiát, azaz a visegrádi csoport tagállamait 2020 március elején érte el a COVID-19 világjárvány, amikor az első hivatalos esetet Csehországból jelentették, majd Magyarország, Lengyelország és Szlovákia következett. A világjárvány kialakulása és dinamikája a visegrádi országokban eltérő, ha a bejelentett esetek, halálesetek számát és a vizsgálati politikát vesszük figyelembe. A COVID-19 járvány kitörésének

³⁴ Katarzyna Czech: Shaking Stability: COVID-19 Impact on the Visegrad Group Countries' Financial Markets <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/15/6282/htm>
Letöltés dátuma: 2022. április 20.

következményeként a nemzeti kormányok széles körű gazdasági, szociális és egészségügyi korlátozások bevezetésével reagáltak. Csehországban, Szlovákiában és Magyarországon a megfélemezési és lezárási politika szigorúbb volt, mint Lengyelországban. A korlátozások többsége március közepe és április vége között volt a legnyomasztóbb. A Google által közzétett mobilitási adatjelentések alapján az élet 2020 június közepe óta kezd visszatérni a normális kerékvágásba.

Bár mindenfajta gazdasági előrejelzést nagyfokú bizonytalansággal operáltak, a COVID-19 2020-ban mind a négy visegrádi gazdaságot példátlan módon érintette. Válaszként a kormányok expanzív költségvetési politikát alkalmaznak, amelyet jelentős költségvetési egyensúlytalanságok követtek. A COVID-19 mélyreható negatív hatással volt a visegrádi pénzügyi piacokra. A járvány befolyásolta a piaci szereplők megítélését a pénzügyi piacok jövőbeli ármozgásaival kapcsolatban. Emellett hozzájárult a cseh korona, a magyar forint és a lengyel zloty euróval szembeni nagymértékű leértékelődéséhez. A COVID-19 járvány idején a visegrádi devizák gyengültek és a részvényindexek zuhantak.

Összegzés, következtetések

A COVID-19 globális világjárvány várhatóan az elmúlt évtizedek legmeghatározóbb gazdasági és társadalmi eseménye lesz. Nemcsak több millió fertőzést és több százezer halálesetet okozott, hanem legalább a nagy gazdasági világválság óta nem látott mértékű pusztítást végzett a világ gazdaságában. A COVID-19 hatása várhatóan negatív vagy pozitív módon egyaránt kihat az élelmezésbiztonságra, az egyenlőtlenségekre, a demokráciára és az emberi jogokra, az emberi fejlődésre, a környezetszennyezésre, az oktatásra, a városi és vidéki fejlődésre, a nemek közötti egyenlőségre, az emberi szegénységre, a kereskedelmi kapcsolatokra és a globalizációs vitákra. A COVID-19 válság megmutatta mind a pénzpiaci szereplőknek, mind a politikai döntéshozóknak és a közvéleménynek, hogy a természeti katasztrófák példátlan mértékű, közvetlen globális pusztító gazdasági hatásokat okozhatnak. A COVID-19 terjedése világszerte csökkentette a gazdasági tevékenységet, és a pénzügyi stabilitást fenyegető új veszélyeket eredményezett. A betegség alakulása és gazdasági hatása még mindig bizonytalan, ami megnehezíti a kormányok és a nemzeti bankok számára, hogy megfelelő makrogazdasági politikai választ fogalmazzanak meg a piaci hatékonyság javítása érdekében a hosszú távú, fenntartható növekedés biztosításával. Ráadásul a gazdasági közösség sem biztos a gazdasági fejlődésben.

A COVID-19 válság rávilágított és felerősítette az EU országainak kölcsönös függőségét, a köztük lévő távolság és földrajzi elhelyezkedésük ellenére. A V4-ek érdeke, hogy proaktív és konstruktív módon járuljanak hozzá a közvetlen egészségügyi válságot követő gazdasági fellendülésről szóló vitához. Ugyanezt a megközelítést kell alkalmazni az EU globális szerepével és a globális hatalmakkal való kapcsolatával kapcsolatos álláspont kialakításáról szóló vita során is. A COVID-19 válság akkor jött, amikor már számos globális kihívással és megoldatlan kérdéssel kellett szembenéznünk az EU-ban. Ez az egészségügyi válság ébresztőként szolgálhat ahhoz, hogy a jövőben egységes megoldást találjunk a válságokra.

A visegrádi (V4) országok felkészültebbek voltak a COVID-19 világjárvánnyal szemben, mivel az később érte el a régiót, mint Európa más részét. A világjárvány gazdasági hatása még mindig nem egyértelműek, és még nem tudjuk a pontos következményeket. Rendkívül gyorsan olyan helyzetbe kerültünk, amelyben a változások egy része nem biztos, hogy visszafordítható. Az értékláncban bekövetkező strukturális változások nagy hatással lesznek a V4-es régióra, amely az EU egyik hajtóereje. Annak ellenére, hogy a V4-országok álláspontja eltér a jelenlegi költségvetési és gazdaságélénkítési alappal kapcsolatban, az országok közös nevezőre jutottak, és több bizalmat, több

időt és nagyobb rugalmasságot kérnek az európai partnerektől a jövőben. Nagymértékben függünk egymástól, és közös európai összefogásra van szükségünk. A visegrádi országok azonnal megérik, hogy ha valami például Olaszországot és Spanyolországot súlyosan befolyásolja.

A visegrádi országok jövőjét nem lehet megjósolni, számos kihívással kell szembenéznük a jövőt illetően. A jövő kihívásába tartozik az orosz-ukrán háború végkimenetele esetleges következménye súlyosan hatással lehetnek a regionális együttműködésre. A visegrádi négyek és az Európai Unió álláspontjai vitatottak. A kormányváltások és választások erősen befolyásolják az együttműködés sikerességét, fontosságát. A pandémia végét nem tudjuk megjósolni, hiszen a lakosság egy része még mindig oltás szkeptikus, vagy egészségügyi okokból nem hajlandó az oltás felvételére, amely megkönnyíti egy újabb hullám esetleges kialakulását a közeljövőben.

A szakdolgozatom vége felé közeledve szeretném összefoglalni a kutatásaim eredményeit, egyúttal válaszolni a szakdolgozat elején feltett kérdésekre:

1. Milyen hatással voltak a különböző Covid-19 ellenes narratívák a visegrádi országokra nézve?

A szakdolgozatomban összesen öt fő narratívát emeltem ki, melyek szerepet játszottak a kormányok intézkedéseinek megítélésének szempontjából. A fejlett nyugatellenes narratíva mind a négy visegrádi ország életében fontos hatást gyakorolt a politikai megítélésre való nézetekre. Számos ember gondolta azt, hogy az EU kudarcot vallott olyan dolgokban, mint például: lélegeztető gépek, maszkok vagy vakcinák beszerzése. Ez részben igaz, hiszen alá tudjuk támasztani, hogy a visegrádi országokban később jelentek meg az első vírusos hivatalos fertőzési esetek, például Csehországban 2020. március 1-jén, Magyarországon és Lengyelországban március 4-én, Szlovákiában március 6-án jelentették az első esetet. Ezzel ellentétben Olaszországban, Spanyolországban és Franciaországban február végén már komoly kihívásokat jelentett a vírus okozta szövődmények kezelése. A vakcinák beszerzésének gyorsaságában az Európai Unió szintén kudarcot vallott, hiszen egy 2021. január 22.-én közzétett adatok szerint Magyarországra az EU hetente 100.000 dózisnyi oltóanyagot szállított volna, amelyek zömében a Pfizer és a Moderna gyógyszergyáraktól származtak volna. Azonban ezzel a módszerrel kb. 30 hétig tartott volna a lakosságból a legveszélyeztetettebb 3 millió embert beoltani. A regionális együttműködés országain belül voltak csoportok, amelyek Kínát és Oroszországot tartották a vírus legyőzésének megmentőjeként a vakcinák és a védőfelszerelések okából kifolyólag.

A második narratíva az összeesküvéselméletekre épül, mely szerint a vírust laboratóriumban hozták létre, hogy szándékosan korlátozni tudják az emberek szabadságjogait, a népesség száma csökkenjen. A narratíva mögött számos ismert szervezet, intézmény és befolyásos ember állt. A globalizáció csillapítását is e narratívához sorolhatjuk, amely a lengyel népesség körében volt a legelterjedtebb. A harmadik narratíva az oltásellenesek csoportjához tartozott, mely képviselői úgy vélték, hogy a vakcina csak a nagy gyógyszergyártó cégek meggazdagodásához vezető utat jelenti. Továbbá számos közösségi média oldalon olyan álhírek terjedtek, amelyekben azzal rettentették el az embereket, hogy az oltással nano-chipeket juttatnak be az emberekbe, amelynek célja, hogy nyomon lehessen követni a népességet. Az ellenzék jelöltjei a Cseh Köztársaságban a választási kampányban azt hirdették, hogy az oltást nem lehet kötelezővé tenni, ugyanis minden embert megilleti a személyes döntés. Ez nagyban befolyásolta a szavazókat, hiszen az oltásellenesek többsége ezáltal az ellenzékre szavazott a kijelentésük révén.

Magyarországon vezető narratívának számított az a nézet, hogy a vírust a migránsok hurcolják be az országba, amely veszélyezteti a közegészségügyet. Ezt a nézetet Csehországban és Szlovákiában csak a szélsőséges szereplők támogatták a vírus megjelenését követően. A Cseh Köztársaságban megjelent a narratíva egy másik szála, amely szerint a világjárvány és az ellenintézkedések álcázzák az Európába irányuló migrációt. Eszerint a vírus hamis, és arra használják, hogy eltereljék a figyelmet az országba behurcolt migránsokról, amelyet a népesség többsége bizakodva támogatott. Az ötödik narratíva oly módon befolyásolta a népességet, hogy voltak olyan szereplők, akik azt hirdették, hogy nincsen világjárvány. Szerintük minden évben vannak betegségek, melyek sok halálos áldozattal járnak, mint például az influenza és a rák. A választásokból kifolyólag a pártok a vírus kezelésének ügyében egymásra mutogattak a visegrádi országokban, amely kihatott az országok választási kampányára és a választás végeredményeire is.

Ezek az álhírek elképesztő módon befolyásolták az embereket, a kormányok különböző kampányokat hirdettek az oltás, a helyes maszkviselet és a távolságtartás fontosságáról, melyek célja az volt, hogy a vírus- vagy oltás szkeptikusokat meggyőzzék, azonban ez a lakossági átoltottsági arányokat nézve nem tekinthetjük minden esetben teljes sikernek. A különböző narratívák megnehezítik az ország vezetőinek életét az oltásra való buzdítás során.

2. Milyen oltakozási kedv tükrözi az országok lakosságát?

A konkrét számokat illetően Csehországban 64%, Magyarországon 63%, Lengyelországban 58% Szlovákiában pedig csupán csak 50,6%-os volt az átoltottsági arány a lakosságot illetően 2022. 04.

20.-ig figyelembe vett adatok alapján. Ezek alapján Szlovákia és Lengyelország maradt csak el az 58,7%-os világszínvonalhoz képest. Ez Európai Unió egészére vonatkozó átoltottság 75%-ra volt tehető egészen 2022. 04. 22.-éjig bezárólag. Ez az átlag a Visegrádi Négyek számára nagyon magas, a tagállamok egyike sem közelíti meg. Kérdőíves felmérésem során arra kerestem a választ, hogy a magyarok egy része mely okokból döntött úgy, hogy beadatja magának a vakcinát. Azonban fontos megjegyezni, hogy a kérdőíves felmérésemet *abszolút értékűnek nem lehet venni*.

7. diagram: Az oltás felvételének okai

Ennél a kérdésnél a válaszadásnál egyszerre több opciót meg lehetett jelölni így a válaszadók akár mind a négy opciót is megjelölhették a szavazatuk leadásakor, melyből az következik, hogy a százalékok nem kerek 100%-ot adnak ki. A felmérésbe a leginkább jellemző tényezők kerültek bele, melyre a válaszadók akkor adtak csak választ, ha az oltást felvették, ugyanis ez nem volt egy kötelezően megválaszolható kérdés a felmérés során. A kördiagramból arra következtethetünk, hogy az emberek többsége a magyarországi védettségi igazolvány kiváltásának okából vette fel az oltásokat. A védettségi igazolvány meglétéhez szükséges volt a két oltás, ha a második oltásra nem ment el az ember a kártya egy idő után nem adott fedezetet a kártya érvényességére. A kártya olyan kedvezményeket biztosított a beoltottak számára, mint a különböző vendéglátó egységek, színházak, mozik, múzeumok, rendezvények látogatásának feltétele. A második legtöbb szavazat azt a

³⁵ saját készítésű kördiagramm, adatok: saját készítésű kérdőív alapján, kérdőív <https://docs.google.com/forms/d/10cPIfHbKvx1btuWUcg5EqyGAWSShoQFX8PRaAIJ9nQ/edit?vc=0&c=0&w=1&flr=0>
Letöltés dátuma: 2022. április 22.

konceptiót támogatta, hogy az oltásra szükség van a vírus legyőzése érdekében. Az oltás a vakcinák fajtáitól függően lehetőséget biztosított a szabad utazásra külföldre is, így ezt az opció is jelentős mértékben választották a kérdőívet kitöltők. Magyarországon bevezették azt az intézkedést, hogy a munkáltató kötelezheti a munkavállaló arra, hogy beolttassa magát, így a válaszadók több mint 22%-a számára kötelező volt az oltás felvétele a munkájuk megtartása szempontjából.

Következtetésképpen a szakdolgozatból kiindulva az oltakozási kedv a különböző visegrádi országokban eltérő volt, amelyet a lakosság átoltottságának aránya reprezentál.

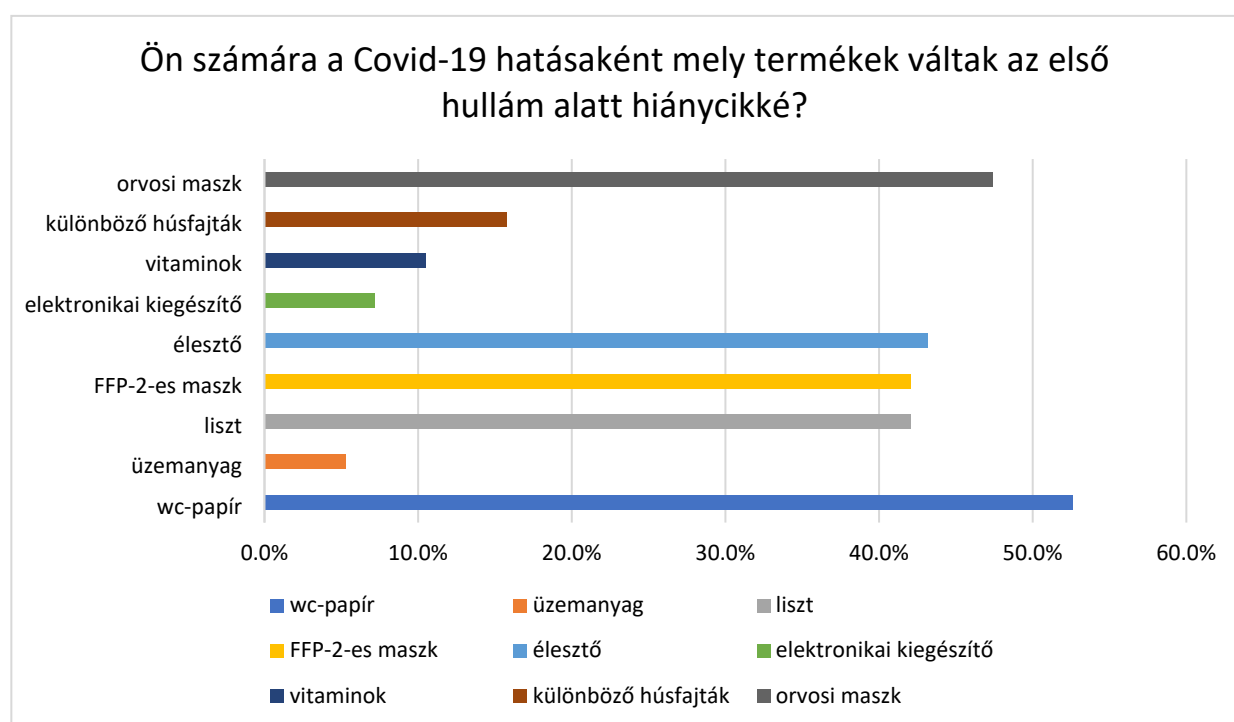
3. Mely negatív gazdasági következmények voltak a leginkább hatással az együttműködés országaira?

A turizmus, a vendéglátás és a hozzájuk kapcsolódó szolgáltató iparágak hatalmas veszteségeket szenvedtek el. Szakértők szerint akár 2-3 évbe is telhet majd a szektor újraindítása és a Covid-19 előtti időszakra való visszaállítása.³⁶ Az építőipar a mai napig rendkívül nehéz helyzetben van, hiszen a nagy projektek csúsznak, a nyersanyagok vésszesen fognak ezáltal az építőanyagárak rekordokat döntenek meg. A szállítmányozási szektor sem kapott előnyöket a vírus által okozott vészterhes időszakban. A határozatok miatt az ellátási láncoknak jelentős hiányokkal vagy felhalmozással kellett szembenézniük. A munkanélküliség a korlátozó intézkedések bevezetése után kezdett növekedni a Visegrádi Négyek országaiban. Sajnálatos módon 2022. februárjáig vizsgált adatok alapján egyedül Magyarország érte el a járvány kitörését megelőző munkanélküliségi szintet. Amely mai napig komoly kihívások elé állítja a kormányokat, hogy hogyan kellene a vírus miatt munkájukat elveszítőknél állást találni. A határok lezárása rengeteg ember életét megkeserítette, szinte az egyik napról a másikra szűnt meg azoknak az embereknek a munkahelye, akik külföldön dolgoztak. Szerencsére a legfrissebb előrejelzések alapján az összes visegrádi országban reál GDP növekedés várható, mely hozzájárulhat a növekedés mértékének következtetésképpen új munkahelyek kialakításához. A gazdasági fellendülés azonban magával ragadja az inflációs növekedést, amely számos áremelkedést okoz a vásárlók számára. A járvány hatással volt a különböző iparágakra, legfőképpen az autóiparra, amelynek chip hiánnyal is szembe kellett néznie a szigorú korlátozó intézkedések mellett. A járvány egyik legnagyobb vesztese kétségkívül a turizmus és vendéglátóipar volt. A kormányok egymás után jelentették be a határok lezárását, határ ellenőrzéseket, továbbá a vendéglátó vagy szállásadó helyek bezárását, illetve korlátozását.

³⁶ Gábor Michalkó: The potential of the Visegrad Cooperation (V4) for the safe restarting of tourism in the region following the COVID-19 epidemic. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2020. p. 457.

A járvány főként első három hullámában a kereslet és a kínálat nem mindig tükrözte egymást, amely egyes termékek felhalmozását vagy hiányát eredményezte. Kérdőíves felmérésem során arra kerestem a választ, hogy a magyar lakosság egy része mely hiánytermékeket vélt felfedezni személyes tapasztalatából a Covid-19 megjelenésekor. Azonban fontos megjegyezni, hogy a kérdőíves felmérésemet *abszolút értékűnek nem lehet venni*.

8. diagram: Hiánytermékek a vírus első hullámában

Az ellátási láncokban komoly ellátási problémák merültek fel az első hullám kezdetét követően, mely számos okra vezethető vissza a különböző terméktípusoknál. Az emberek kétségbeestek, így hamar kezdetét vették a rohamfelvásárlások a tartós élelmiszerek középpontjában. A boltok egyes terméke ki voltak fosztva, üres polcok követték egymást az élelmiszerek terén. Egyes orvosi cikkekből megnőtt a kereslet a vírus megjelenését követően. Hatalmas hiány alakult ki az orvosi és az FFP2-es maszkokból is, amelyet a válaszadók többsége kiemelten fontosnak tartott. Továbbá a legtöbb válasz a WC-papír iránti megnőtt keresletre fókuszát, majd ezt követték az olyan tartós

³⁷ saját készítésű kördiagramm, adatok: saját készítésű kérdőív alapján, kérdőív <https://docs.google.com/forms/d/10cPIfHbKvx1btuWUcg5EqyAWSshoQFX8PRaAIJ19nQ/edit?vc=0&c=0&w=1&flr=0>
Letöltés dátuma: 2022. április 22.

élelmiszerek, mint a liszt, vagy a kenyér sütéséhez nélkülözhetetlen élesztő. Továbbá számos válaszadó hiányt szenvedett elektronikai kiegészítőkből, a különböző húsfajtákból és vitaminokból. Azonban üzemanyag ellátásban egészen a kormányzati ár szabályig nem volt semmilyen probléma véleményem szerint.

4. Milyen válságkeelő gazdasági intézkedéseket, terveket hoztak a kormányok?

Az országok közös válságkeelő intézkedései közé tartoznak a munkájukat elveszítők segítése különösen rövidtávú munkaprogramokkal. Továbbá a leginkább sújtott gazdasági ágazatok célzott támogatása, a hitelgaranciák és a támogatott hitelprogramok, különösen a kis- és középvállalkozások számára. A fiskális ösztönző csomagok mérete azonban eltörpült az együttműködés országaiban az Európai Unió nyugati országaihoz képest. A turizmus és a vendéglátóipari egységek voltak a járvány legnagyobb áldozatait elszenvedő iparágak, amelyek számár a kormányok egyénileg, különböző módú formákban nyújtottak segítséget. Magyarországon ez az alkalmazottak fizetésének támogatásában látszódott meg leginkább, míg Lengyelországban minden család kapott egy egyszeri pénzutalványt, amelyet szállásadó helyeken vagy turisztikai rendezvényeken lehetett elkölteni. A Visegrádi Négyek továbbá támogatták az olyan érintett ágazatokat is mint: kultúra, sport, mezőgazdaság és tömegközlekedés. Lengyelországban csökkentették az általános forgalmi adót 15%-ról 10%-ra, emellett az állam a bérleti díjainak 50%-át elengedte, illetve kötelező érvényűvé tette a bérleti díjnak csökkentését egyes szektorokban. Hazánkban az egyik fő koncepció szintén egyes adók csökkentése volt a társadalombiztosítási járulékokkal együtt mind egyéneknek mind cégeknek. A támogatások középpontjában elsősorban a családok voltak a vállalkozások mellett. Szlovákiában és Magyarországon kiemelkedő hangsúlyt fektettek az egészségügyi dolgozók megsegítésére, Szlovákiában magasabb összegű betegbiztosítást kaptak, míg hazánkban egyszeri nagyobb összegű pénzübeli támogatásban részesültek.

Irodalomjegyzék

Tudományos könyvek és cikkek:

Dániel Zoltán András – Molnárné Barna Katalin – Molnár Tamás: Koronavírus-járvány a V4-országokban – társadalmi, gazdasági hatások, regionális összefüggések, kormányzati beavatkozások. Területi Statisztika 61. évf. 2021/5. szám p. 556-576.

Éltető Andrea, Sass Magdolna: A kapitalizmus változatai és az ipar 4.0 a visegrádi országokban. Közgazdasági Szemle 68. évf. 2021/5. szám p. 490-514.

Gábor Michalkó: The potential of the Visegrad Cooperation (V4) for the safe restarting of tourism in the region following the COVID-19 epidemic. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2020. p. 452-457

Hungary Country Risk Report – Q1 2022, publikáció címe: Fitch Solutions Risk Reports, London, publikáció éve: 2022, kiadó: Fitch Solutions Group, p.21-76

Mark Keese: The future of work in the Visegrad Group of countries. Society and Economy 42. évf. 2020/2. szám p. 125-145.

Német Zsolt: A magyar külpolitika irányai a koronavírus utáni világban. Külügyi szemle 20. évf. 2021/1. különszám p. 129-154.

Sáringér János: A visegrádi négyek jelentősége, struktúrája és értékei. Budapest, Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2018.

Takács Gergely: A Visegrádi Négyek és az európai integráció. szerk. Glied Viktor – Tarrósy István Globális biztonsági kihívások, NATO szerepvállalások és Közép-Európa. Budapest, Publikon, 2006. p. 139-157.

Felhasznált honlapok, hivatalos dokumentumok:

Adam Kovács – Tibor Zsigmond: ECONOMIC EFFECTS OF COVID-19 ON THE V4 COUNTRIES

<https://relik.vse.cz/2020/download/pdf/321-Zsigmond-Tibor-paper.pdf>

Letöltés dátuma: 2022. április 20.

Covidvax.live: Czechia

<https://covidvax.live/location/cze>

Letöltés dátuma: 2022. április 5.

Covidvax.live: EU

<https://covidvax.live/location/eu>

Letöltés dátuma: 2022. április. 5.

Covidvax.live: Hungary

<https://covidvax.live/location/hun>

Letöltés dátuma: 2022. április 5.

Covidvax.live: Poland

<https://covidvax.live/location/pol>

Letöltés dátuma: 2022. április 5.

Covidvax.live: Slovakia

<https://covidvax.live/location/svk>

Letöltés dátuma: 2022. április 5.

European Commission: Recovery plan for Europe

https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_en

Letöltés dátuma: 2022. április 20.

Fitch Ratings: Sovereign Data Comparator - March 2021 (PDF)

<https://www.fitchratings.com/research/sovereigns/sovereign-data-comparator-march-2021-pdf-30-03-2021>

letöltés dátuma: 2022. április 19.

Fitch Ratings: Visegrad 4 Economies Appear Resilient to Covid-19 Third Waves

<https://www.fitchratings.com/research/sovereigns/visegrad-4-economies-appear-resilient-to-covid-19-third-waves-13-04-2021>

Letöltés dátuma: 2022. április 19.

Katarzyna Czech: Shaking Stability: COVID-19 Impact on the Visegrad Group Countries' Financial Markets

<https://www.mdpi.com/2071-1050/12/15/6282/htm>

Letöltés dátuma: 2022. április 20.

Political Capital: Main Narratives about Covid-19 in the V4 countries

https://www.politicalcapital.hu/pc-admin/source/documents/pc_fnf_covid_narratives_research_briefing_2020.pdf

Letöltés dátuma: 2022. április 5.

Science Direct: A reversal of fortune: Comparison of health system responses to COVID-19 in the Visegrad group during the early phases of the pandemic

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0168851021002670#fig0003>

Letöltés dátuma: 2022. április 4.

Trading Economics: Poland, Hungary, Slovakia, Czech Republic

<https://tradingeconomics.com/poland/unemployment-rate>

Letöltés dátuma: 2022. április 20.

Vasily Astrov and Mario Holzner: The Visegrad Countries: Coronavirus Pandemic, EU Transfers, and their Impact on Austria

<https://wiiw.ac.at/the-visegrad-countries-coronavirus-pandemic-eu-transfers-and-their-impact-on-austria-dlp-5600.pdf>

Letöltés dátuma: 2022. április 6.

Visegrad Group: Aims and Structure

<https://www.visegradgroup.eu/about/aims-and-structure>

Letöltés dátuma: 2022. április 3.

Visegrad Group: History of the Visegrad Group

<https://www.visegradgroup.eu/history/history-of-the-visegrad>

Letöltés dátuma: 2022. április 3.

World Health Organization: Coronavirus disease (COVID-19)

https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_3

Letöltés dátuma: 2022. április 3.

World Health Organization: Covid-19

<https://covid19.who.int/region/euro/country/hu>

Letöltés dátuma: 2022. április 5.

saját készítésű kérdőív

<https://docs.google.com/forms/d/10cPIfHbKvx1btuWUcg5EqygAWSshoQFX8PRaAIJl9nQ/edit?vc=0&c=0&w=1&flr=0>

Letöltés dátuma: 2022. április 22.

Nyilatkozat a szakdolgozat státuszáról (nyilvános, bizalmas)

Alulírott Tóth Alexandra (Neptun kód N2ZOXJ) a A visegrádi négyek és a covid járvány

című szakdolgozatommal/záródolgozatommal (továbbiakban mű) kapcsolatban az alábbiakról nyilatkozom:

- Kijelentem, hogy a mű BGE Dolgozattár repozitóriumába való feltöltésével más jogát nem sértem. Tudomással bírok arról, hogy az Egyetem a szerzői jogok meglétét nem ellenőrzi.
- Nyilatkozom, hogy a mű *(a megfelelő rész aláhúzandó)*
 - a bizalmas
 - a nyilvánosság számára hozzáférhető.
- Tudomásul veszem, hogy
 - szerzői jogsértés esetén az Egyetem az érintett dokumentum elérhetőségét a szerzői jogsértés tisztázása idejére átmenetileg korlátozza,
 - szerzői jogsértés esetén az érintett művet a Repozitórium adminisztrátora a Repozitóriumból haladéktalanul eltávolítja,
 - amennyiben a dolgozatomat a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszem, az egyetem a dolgozatot az interneten a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszi. Hozzájárulásom – szerzői jogaim maradéktalan tiszteletben tartása mellett – nem kizárólagos és időtartamra nem korlátozott felhasználási engedély.

Kelt: Budapest, 2022. 04. 25.

Tóth Alexandra

hallgató